

Ален ПАНОВ

КРАЇНОЗНАВСТВО

ПІВДЕННА АМЕРИКА

Ужгород – 2026

УДК 913(8)(075.8)

П16

Панов Ален. Країнознавство. Південна Америка: Навчальний посібник. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2026. 128 с.

Навчальна дисципліна «Країнознавство» займає одне з найважливіших місць серед суспільних дисциплін. Вона дає можливості набути чи поглиблювати знання з основ державного ладу, політичної та економічної географії, історії окремих країн, що, зі свого боку, значно розширює світогляд студентів, учнів та інших набувачів інформації.

У запропонованому посібнику автор розкриває основні параметри країн Південної Америки – регіону, який сьогодні знаходиться на стадії динамічного розвитку в багатьох сферах суспільного життя.

Автор: *Ален Панов*, професор, доктор філософії, завідувач кафедри міжнародної політики Ужгородського національного університету

Редакційна колегія:

Альона Панова, керівник колегії, доктор філософії, доцент кафедри міжнародної політики Ужгородського національного університету;

Марія Манзюк, координатор, аспірант, асистент кафедри міжнародної політики Ужгородського національного університету;

Ангеліна Пузак, секретар, лаборант кафедри міжнародної політики Ужгородського національного університету;

Аліна Клаус, Тимофій Фролов, здобувачі бакалаврської програми «економічна дипломатія», кафедра міжнародної політики Ужгородського національного університету.

Рецензенти:

Дмитро Белов, професор, доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного права та порівняльного правознавства Ужгородського національного університету;

Маріян Токар, доцент, доктор наук з державного управління, професор кафедри соціології та соціальної роботи Ужгородського національного університету.

Рекомендовано до друку вченою радою ФМЕВ

Ужгородського національного університету, протокол №2/2026

ISBN 978-617-596-374-6

© Ален Панов, 2026

© Поліграфцентр «Ліра», 2026

ЗМІСТ

Тема 1. ПРЕДМЕТ, МЕТОД, СИСТЕМА КРАЇНОЗНАВСТВА	4
Тема 2. ДЕРЖАВА. ПРАВО. ЗАКОННІСТЬ	7
Тема 3. МАКРОРЕГІОН ПІВДЕННА АМЕРИКА	15
Тема 4. АРГЕНТИНА	20
Тема 5. БОЛІВІЯ	26
Тема 6. БРАЗИЛІЯ	34
Тема 7. ВЕНЕСУЕЛА	44
Тема 8. ГАЯНА	52
Тема 9. ЕКВАДОР	57
Тема 10 КОЛУМБІЯ	65
Тема 11. ПАРАГВАЙ	75
Тема 12. ПЕРУ	83
Тема 13. СУРИНАМ	91
Тема 14. ТРИНІДАД І ТОБАГО	94
Тема 15. УРУГВАЙ	100
Тема 16. ФРАНЦУЗЬКА ГВІАНА	108
Тема 17. ЧИЛІ	110
Додатки	119

ПРЕДМЕТ, МЕТОД, СИСТЕМА КРАЇНОЗНАВСТВА

Країнознавство становить комплексний вид навчальної дисципліни. Комплексність його проявляється в тому, що предмет дослідження країнознавства знаходиться на стикові кількох наук: правознавства, історії, географії.

Мета курсу полягає у всебічному вивченні сучасних держав, у даному випадку Південної Америки, а саме: географічного положення, етапів історичного розвитку, сучасної форми державного правління і територіального устрою, економіки.

Визначенням такої мети обумовлюється предмет дослідження країнознавства, який полягає у вивченні чотирьох блоків проблем:

- 1) географічного положення держав;
- 2) етапів їх історичного розвитку;
- 3) сучасної форми державного правління та територіального устрою;
- 4) економічного стану сучасних держав.

Методологією країнознавства слід вважати сукупність методів, за допомогою яких проходить процес пізнання предмету. Метод – це спосіб пізнання та дослідження предмета науки. Серед методів, за допомогою яких пізнається предмет країнознавства, є такі:

- 1) метод аналізу і синтезу;
- 2) метод індукції і дедукції;
- 3) порівняльний метод;
- 4) спеціально-юридичний метод;
- 5) статистичний метод;
- 6) історичний метод;
- 7) логічний метод.

Метод аналізу і синтезу. Аналіз та синтез – взаємопов’язані та взаємообумовлені логічні методи наукового дослідження. Аналіз – уявне (умовне) або практичне розчленування цілого на складові частини; синтез – возз’єднання окремих елементів предмета в єдине ціле.

Метод індукції і дедукції. Індукція – форма умовиводу, де на підставі знання про окреме робиться висновок про загальне; дедукція – форма умовиводу, за якої на основі загального правила логічним шляхом з одних положень як істинних виводиться нове істинне положення (перехід від загального до окремого).

Порівняльний метод полягає у відображенні та фіксації відношень тотожності, подібності або відмінності в географічному положенні, історичному розвитку, державно-правовому устрою країн на основі філософських категорій одиничного, особливого, загального.

Спеціально-юридичний метод полягає в описі державного ладу країн, юридичних норм, які його закріплюють, а також державно-правової практики.

Статистичний метод полягає у вивченні кількісних одиниць щодо географічного положення, історичного розвитку, державного устрою та економіки держав; за допомогою цього методу можна з великим ступенем достовірності проводити аналіз тих чи інших явищ у конкретних країнах.

Сутністю історичного методу є вивчення найважливіших явищ, які відбувалися в минулому, та їх впливу на подальший розвиток країни або регіону.

Логічний метод – допомагає сформулювати світогляд про окрему країну через виділення основних відомостей та відкидання несуттєвої або зайвої інформації.

Система курсу – сукупність елементів, з яких складається курс.

Курс “Основи країнознавства” складається із загальної та особливої частини. У загальній частині розглядаються найбільш важливі загальні питання, без розуміння яких подальше вивчен-

ня предмету було б ускладнене. Серед таких положень потрібно виділити поняття держави, форм і функцій держави, права, його джерел та функцій, законності, правової держави, загальних відомостей про досліджуваний регіон тощо. Особлива частина займається вивченням географічного положення, історичного розвитку, форм правління та територіального устрою, економіки окремих країн.

ДЕРЖАВА. ПРАВО. ЗАКОННІСТЬ

Держава

Держава – це особлива організація політичної влади, що виникає в соціально неоднорідному суспільстві і використовується для управління цим суспільством.

Ознаки:

1. Територія – комплекс, що включає до себе частину суші, обмеженої кордоном, водний простір (внутрішній і зовнішній), надра, шельф, повітряний простір.

2. Суверенітет – що визначається у:

- верховенстві – розповсюдженні владних повноважень на все населення, органи, організації в межах держави; наявність органів влади;

- незалежності – можливості самостійного прийняття рішень всередині держави та у зовнішніх відносинах, при непорушенні суверенітету інших держав та норм міжнародного права;

- єдність – нероздільність влади в цілому та розподіл її по окремих функціях.

3. Апарат (його наявність) – система органів і посадових осіб, за допомогою яких виконуються функції держави.

4. Існування державної влади в окремих від населення інститутах.

5. Норми – загальнообов’язкові правила поведінки, які встановлює держава і за допомогою сили забезпечує їх виконання.

6. Наявність податкової системи.

7. Це публічна (офіційна) організація, що представляє суспільство, виступає від його імені і в такій якості визнана іншими державами.

Функції:

1) за соціальним призначенням:

а) основні, б) додаткові;

2) за територіальним спрямуванням:

а) внутрішні, б) зовнішні;

3) за сферою життя:

а) гуманітарні, б) політичні, в) економічні;

4) за часом дії:

а) постійні, б) тимчасові.

Внутрішні функції:

- гуманітарні – захист прав людини, створення сприятливої екологічної обстановки, медицина, наука, культура;

- політичні – захист державного ладу, визначення норм поведінки та осіб, що порушили правопорядок;

- економічні – розвиток виробництва, забезпечення позитивних показників економіки, регулювання питань власності.

Зовнішні функції:

- гуманітарні – надання допомоги державам, що її потребують, міжнародний захист прав людини;

- політичні – захист держави, боротьба з міжнародною злочинністю, вирішення глобальних проблем людства;

- економічні – міжнародний розподіл праці.

Форми:

1. Форма правління – організація вищих органів державної влади.

Види:

а) Монархія – форма правління, при якій державна влада сконцентрована в руках, як правило, одноосібного глави держави, строк повноважень якого не визначений. Відсутня юридична відповідальність монарха за свої дії. Влада монарха, як правило, передається шляхом спадкування.

Конституційна дуалістична монархія – глава держави має реальні повноваження з управління державою, бере участь у формуванні уряду, а також має законодавчі функції. Уряд відповідальний перед монархом (напр., Марокко).

Конституційна парламентська монархія – монарх є главою держави і виконує в основному представницькі функції. Реальними

повноваженнями з управління державою не володіє. Державну владу здійснюють парламент та уряд, який утворюється парламентом. Уряд відповідальний перед парламентом (напр., Велика Британія).

Необмежена монархія – монарх є реальним главою держави та здійснює усю повноту державної влади. Як правило, відсутній парламент та конституція (в європейському розумінні). Уряд формується монархом. Юрисдикція монарха не визначена, а значить і не обмежена (напр., Саудівська Аравія).

На сьогодні в світі існує близько тридцяти держав із монархічною формою правління.

б) Республіка – форма державного правління, при якій всі вищі органи держави обираються населенням або формуються загальнонаціональним представницьким органом (парламентом).

Президентська республіка базується на основі пріоритету влади всенародно обраного глави держави. Уряд формується главою держави і не несе повної відповідальності перед парламентом держави (напр., Мексика).

Парламентська республіка базується на сильній позиції законодавчої влади в формуванні державної політики. Уряд формується парламентом (напр., Угорщина).

Змішана республіка базується на комбінації двох вищезазначених форм. У змішаній формі присутні ознаки як президентської, так і парламентської форм правління (напр., Польща).

Взагалі суть розмежування форм державного правління полягає у ступені впливу на формування виконавчої влади та реальній участі в управлінні державою.

2. Форма устрою – організація територіально-адміністративного поділу держави, взаємовідносини між цілим і його складовими. Суть полягає у наявності або відсутності ознак державності (суверенітету) у територіальних одиниць.

Види:

а) унітарна (проста) – форма устрою, при якій жодна адміністративно-територіальна одиниця не має ознак державності (напр.,

Чехія), або більшість адміністративно-територіальних одиниць не мають ознак державності (напр., Франція). Види територіальних одиниць: департамент, медьє, область, воєводство, провінція;

б) федеративна (складна) – держава, в якій її територіальні складові мають ознаки державності: свого главу, уряд, конституцію, парламент, поліцію (напр., США).

Конфедерація (союз) – як особливий вид форми устрою становить союз держав, які об'єдналися для досягнення спільної мети. При цьому суверенітет держав повністю зберігається, а окремі повноваження передаються конфедеративним органам влади. У наш час прикладом конфедерації може слугувати Європейський Союз, що має значну частину ознак такого союзного наддержавного утворення.

3. Політичний режим – спосіб здійснення державної влади.

Види:

а) демократичний – спосіб, при якому домінуюче положення займають закони, дотримуються права людини, захищена власність у всіх її формах, населення бере участь у формуванні органів державної влади та управлінні державою;

б) авторитарний – спосіб, при якому державна влада не має безпосереднього мандату народу, хоч і визначається законом. Реально владні повноваження здійснюють представники домінуючого політичного угруповання;

в) тоталітарний – спосіб, при якому народ повністю усунуто від формування державної влади. Суспільство є об'єктом тотального контролю з боку держави.

Право

Право – це система загальнообов'язкових формально визначених гарантованих державою норм, які виражають волю держави, встановлюють права і обов'язки учасників правовідносин та є регулятором суспільних відносин.

Ознаки:

1. Нормативний характер – право виражається в нормах, які в своїй сукупності та визначеній системі складають право. Норма – загальнообов’язкове правило поведінки; встановлюється державою і є формально визначеним та гарантованим, а також таким, що відображає волю держави, встановлює права і обов’язки для учасників правовідносин.

2. Загальнообов’язковий характер – полягає в тому, що право як система норм повинно бути виконано кожним суб’єктом, незалежно від ставлення цього суб’єкта до змісту норм.

3. Право є системою норм – воно є не просто сукупністю, а має внутрішню будову, визначену системою; із норм, що регулюють однорідні суспільні відносини, виникають інститути права; із однорідних суспільних відносин комплексного характеру, врегульованих правовими нормами, виникають галузі.

4. Право формулює права і обов’язки.

5. Право забезпечується примусом – за невиконання норм права держава застосовує визначені заходи впливу, які виражаються у відповідальності осіб за невиконання норм.

Функції:

1. Регулятивна – право регулює суспільні відносини шляхом:
а) закріплення існуючих суспільних відносин (статична функція)
б) примусу виконувати будь-які діяння (динамічна функція).

2. Охоронна – право охороняє суспільні відносини, які воно ж саме і регулює, від посягань, шляхом застосування примусу до порушників.

3. Виховна – право виховує суспільство в повазі до існуючих суспільних відносин, які ним регулюються, а також застосовує заохочувальні заходи до осіб, що дотримують право, та застосовує стягнення до осіб, які порушують право.

Форми:

1. Звичай – санкціоноване державою звичаєве правило, якому надається роль загальнообов’язкового правила поведінки.

2. Прецедент – рішення суду по конкретній справі, якому надається загальнообов'язковий характер при вирішенні подібних справ.

3. Релігійно-правові норми – церковні акти, яким надається статус загальнообов'язкових.

4. Нормативно-правовий акт – письмовий документ, виданий компетентними органами держави, в якому закріплено загальнообов'язкове правило поведінки.

Види:

а) Закон – нормативний акт вищої юридичної сили, прийнятий вищим законодавчим органом держави, який має загальнообов'язковий характер.

б) Підзаконний нормативний акт – документ, прийнятий компетентним органом чи органами держави на основі закону та на його виконання, або прийнятий з метою регулювання не врегульованих законом відносин.

5. Договір (нормативний) – правило поведінки загального характеру, яке встановлюється за домовленістю між суб'єктами і гарантується державою.

6. Міжнародно-правовий акт – норми міжнародного співтовариства, які при санкціонуванні державою поширюються на її території. Виконання міжнародних норм забезпечуються такою державою.

Система – внутрішній поділ права на галузі, інститути, норми.

Вихідний елемент системи – норма права. Норма складається з таких частин:

а) гіпотеза – частина норми, яка визначає обставини, при яких слід застосувати норму права;

б) диспозиція – частина норми, яка визначає, якою має бути поведінка суб'єкта при обставинах, вказаних в гіпотезі;

в) санкція – частина норми, яка визначає заходи впливу на суб'єкта за невиконання норми.

Інститут права – сукупність відносно відокремлених правових норм, що регулюють частину однорідних суспільних відносин.

Розрізняють галузеві інститути (інститут права власності в цивільному праві) та міжгалузеві інститути (інститут відповідальності за екологічні правопорушення).

Галузь права – сукупність юридичних норм, що регулюють визначену сферу суспільних відносин. Поділяються на профілюючі (цивільне право), спеціальні (сімейне право), комплексні (екологічне право).

Законність

Законність – це режим, при якому відбувається точне і неухильне додержання законів та інших правових норм всіма учасниками суспільних відносин.

Риси законності:

1. Верховенство закону – регулювання всіх суспільних відносин за допомогою норм, встановлених державою.
2. Рівність перед законом – всі суб'єкти рівні перед законом незалежно від будь-яких факторів (походження, становище, освіта).
3. Виконання юридичних обов'язків – всі учасники суспільних відносин повинні виконувати покладені на них законом обов'язки.
4. Здійснення повноважень органами та посадовими особами тільки в межах визначеної компетенції.
5. Недопущення нерегламентованих дій держави по відношенню до суб'єктів правовідносин.
6. Забезпечення недоторканості прав і свобод.

Гарантії законності:

- 1) економічні – необхідність досягнення високого матеріально-го рівня життя населення;
- 2) юридичні – забезпечення законності методами, які застосовуються в праві, в тому числі й примусом;
- 3) політичні й ідеологічні – врахування волевиявлення народу при прийнятті норм та важливих рішень, свобода волевиявлення народу.

Правова держава

Правова держава – така держава, в якій існує та реально діє режим верховенства права. Суть її полягає в існуванні невід’ємних прав людини, які належать індивідуумам від народження і за будь-яких умов. Держава обмежується законами, які сама створює. Разом з індивідуумами держава є рівноправним суб’єктом права та правовідносин. Існування такої держави можливе при встановленні верховенства закону, дотриманні прав і свобод громадян, легітимності органів влади, судовому захисті прав.

Принципи:

1. Верховенство закону.
2. Відповідальність держави перед особою, а особи – перед державою.
3. Забезпечення недоторканості прав і свобод.
4. Контроль за забезпеченням прав і свобод.
5. Поділ влади на законодавчу, виконавчу, судову.
6. Високий ступінь організації державної влади.

МАКРОРЕГІОН ПІВДЕННА АМЕРИКА

Площа: 17 840 000 кв. км.

Населення: 440 500 000 ос.

Найбільші міста: Сан-Паулу 12 005 878 (22 800 000), Ліма 12 003 500 (11 500 000), Богота 7 946 000 (11 600 000), Ріо-де-Жанейро 6 772 868 (13 700 000), Сантьяго 6 726 045 (7 100 000), Буенос-Айрес 3 167 079 (15 600 000), Белу-Орізонте 2 434 975 (6 000 000), Сальвадор 2 593 321 (4 100 000).

Найбільша країна континенту – Бразилія.

Площа – 8 511 965 кв. км, населення – 213 562 666 осіб.

У Південній Америці розташовано дванадцять держав та один заморський регіон Франції. Через територіальну близькість до узбережжя Венесуели, до країн регіону також можемо віднести і Тринідад і Тобаго, який більшість дослідників і міжнародних класифікаторів зараховують до Карибського басейну, тобто до Північної Америки. Усі держави мають республіканську форму правління. У трьох країнах встановлено федеративний устрій, в решті – унітарна форма устрою.

Держави Південної Америки в силу тісних історичних, економічних, геополітичних зв'язків утворюють окремий макрорегіон – Південна Америка. В більш широкому аспекті Південна Америка разом із державами Центральної Америки та Карибського басейну творять макрорегіон Латинська Америка або Вест-Індія.

Об'єднання вищенаведених країн в окремий макрорегіон базується на історичному, економічному, географічному та культурному факторах.

Історичний розвиток південноамериканських країн був схожим. На початку 1 тис. н.е. територія Південної Америки була заселена індіанськими племенами. Розселення індіанців на континенті було нерівномірним, найбільша концентрація спостерігалась в західній частині. Цей чинник відіграв немало роль у тому, що в цій

частині материка (сучасні території Перу, Еквадору, Болівії, Чилі, Аргентини) індіанська культура досягла найбільшого ступеня розвитку. Так, у 13 – поч.16 ст. на заході Південної Америки існувала держава Інків, яка досягла високого культурного розвитку.

З кінця 15 на початку 16 ст., в епоху Великих географічних відкриттів, територія Південної Америки піддалася експансії з боку європейських держав, передусім Іспанії та Португалії. Найбільшу складність європейські колоністи відчували при завоюванні земель, що входили до складу держави Інків. Процес колонізації цих земель тривав аж до середини 16 ст. Період європейського панування наклав значний відбиток на майбутнє формування держав у Південній Америці та великою мірою визначив устрій цих держав.

Починаючи з 16 ст. можна говорити про утворення двох основних “зон впливу” на континенті: іспанської, яка охопила всю територію Південної Америки за виключенням Бразилії та Гвіанського регіону та португальської, що охопила територію сучасної Бразилії. У середині 16 ст. було утворено декілька колоній, які належали європейським державам: Віцекоролівство Перу, губернаторство Байя (Сальвадор) інші.

З середини 16 ст. на території “нових земель” європейці встановлюють феодальний лад, що, як правило, супроводжувалося знищенням місцевого індіанського населення. Поступово утворюються великі феодальні землеволодіння (латифундії), основним профілем яких було вирощування цукрової тростини та інших сільськогосподарських рослин. Особливістю південноамериканських феодальних господарств було активне використання праці рабів. З середини 17 ст. на континент масово завозяться з Африки невольні негри, яких використовували як робочу силу.

Процес колонізації супроводжувався серією повстань місцевого населення, яке виступало проти введення нових порядків. Найбільшим із них було повстання під керівництвом Тупака Амару, яке відбулося на території Перу в 2 пол. 18 ст.

Починаючи з 18 ст. (а в деяких місцях із 16 ст.) на території Південної Америки виявлено велику кількість природних копалин. Так, у Болівії з 16 ст. розпочато видобування срібла; в Бразилії з

поч.18 ст. – золота. У Венесуелі з кінця 19 століття розвивається нафтодобувна та нафтопереробна промисловість. Видобування корисних копалин викликало зріст економіки країн Південної Америки, а також її переорієнтацію з аграрної в аграрно-індустріальну.

Перша половина 19 століття на південноамериканському континенті ознаменувалася “парадом неналежностей” колишніх європейських колоній. У цей період було утворено більшу частину сучасних держав Південної Америки. Друга половина 19 ст. характеризувалася монополізацією іноземними державами (передусім США та Великобританія) пріоритетних галузей економіки нових держав. Основною причиною монополізації була відносна економічна “відсталість” південноамериканських країн, внаслідок якої відпала можливість самостійно розвивати гірничодобувну, нафтодобувну та інші базові галузі промисловості.

Середина 20 століття в історії майже всіх країн Південної Америки позначилася частою зміною влади що, як правило, відбувалося шляхом переворотів, узурпації влади та іншими неконституційними методами. Характерним для цього періоду також є проведення націоналізації основних галузей промисловості.

На сьогодні Південна Америка є регіоном, який динамічно розвивається в економічному, політичному, правовому напрямках. Південноамериканські країни прийняли “західну модель” розвитку; сформовано більшість інститутів демократичного суспільства. Необхідно відзначити значну економічну залежність від індустріально високо розвинутих держав, передусім від США, а останнім часом від Китаю. Тим не менше, країни регіону прагнуть стати суверенними суб’єктами у системі міжнародних відносин, а деякі з них – передусім Бразилія – намагаються досягти статусу ключового гравця світового рівня та регіонального лідера. Важливою проблемою, яка гальмує нормальний розвиток економіки, є велике значення “тіньового сектору” в деяких державах, передусім процвітання наркобізнесу тощо.

Державний лад країн Південної Америки формувався під впливом історичних традицій, які беруть свій початок в епосі європей-

ської колонізації, а також під впливом державного устрою США. Усі держави визнають принцип розподілу влад, однак не в кожній з них досягається його реальна дія. Необхідно зазначити, що майже у всіх країнах державний устрій не є копією якоїсь однієї моделі (американської, іспанської тощо), а скоріше поєднує в собі властивості декількох державно-правових систем. Як приклад можна навести Чилі, де законодавча і виконавча гілки влади утворені за американською моделлю, а судова влада є запозиченням французької моделі в іспанській версії.

Усі південноамериканські держави є республіками, що свідчить про відсутність стійких місцевих монархічних традицій. У більшості держав існує президентська форма правління, що є свідченням значного впливу прикладу США у формуванні державного ладу. З точки зору територіального устрою більшість держав є унітарною. Деякі з держав упродовж історії змінювали форму територіального устрою. Так, Колумбія в 1886 році була перетворена з федеративної в унітарну державу.

У Південній Америці можна виділити три субрегіони, які більш точно відбивають єдність країн в історичному, геополітичному, економічному, правовому плані: Західний, Бразильський та Гвіанський.

Західний регіон територіально відповідає колишньому іспанському віцекоролівству Перу в період із 1542 по 1718 рр. До складу регіону входять Перу, Венесуела, Колумбія, Еквадор, Чилі, Болівія, Уругвай, Аргентина, Парагвай. Водночас Західний регіон можна поділити на три області: Нова Гранада (Колумбія, Венесуела, Еквадор), Перу (Перу, Чилі, Болівія), Ла-Плата (Аргентина, Уругвай, Парагвай).

До Бразильського регіону належить власне Бразилія, яка, починаючи з 16 ст. до поч. 19 ст., знаходилась у складі Португалії, що викликало її відокремленість від інших держав континенту.

До складу Гвіанського регіону потрібно віднести Гаяну, Суринам та Французьку Гвіану. Особливість регіону полягає в тому, що, починаючи з 16 ст., його відносно невелика територія була розділена між трьома європейськими державами: Англією, Нідерландами,

Францією. Попри сусідство з великими колоніальними володіннями Португалії і Іспанії, Гвіанський регіон залишався під владою вказаних держав аж до середини 20 ст. Щодо Гвіани, то вона по сьогодні входить до складу Франції. Такий факт викликав особливості у розвитку політичної і правової системи, економіки країн даного регіону.

Республіка Тринідад і Тобаго займає відособлене становище серед південноамериканських країн, що викликано передусім ост-рівним розташуванням та перебуванням цієї держави в складі Британської колоніальної імперії аж до середини 20 ст.

АРГЕНТИНА

Аргентинська Республіка

Держава у Південній Америці. Межує з Чилі, Болівією, Парагваєм, Бразилією, Уругваєм.

1. Географічні дані

Територія: 2 796 427 кв. км.

Населення: 45 851 000 ос.

Із них: європейського походження (іспанського, італійського, німецького) – 97%, індіанців, метисів та інших – 3%.

Густота населення: 17 ос./кв. км.

Столиця: Буенос-Айрес.

Найбільші міста (тут і далі ос.): Буенос-Айрес – 3 121 000 (тут і надалі в дужках позначається населення з передмістями 13 369 714), Кордоба – 1 565 112, Росаріо – 1 342 297, Мендоса – 117 843, Ла-Плата – 218 500 (873 000), Морон – 331 400 (частина агломерації Буенос-Айреса), Сан-Мігель-де-Тукуман – 542 400 (878 000), Ломас-де-Замора – 673 200 (частина агломерації Буенос-Айреса), Мар-дель-Плата – 665 000 (766 000), Кільмес – 633 400 (частина агломерації Буенос-Айреса), Сан-Хуан – 111 600 (531 000), Сальта – 618 400 (688 000), Санта-Фе – 403 700 (570 000), Ресістенсія – 310 900 (428 000), Байя-Бланка – 311 100 (335 000).

Фізико-географічні відомості

На заході країни розташований гірський масив Анди, висота якого кілька тисяч метрів над рівнем моря. На сході країни – рівнинні території: вкрита лісами і чагарниками Гран-Чако, Пампа, Патагонія. Найвища точка – Аконкаква 6959 м. Найбільші річки – Парана, Парагвай, Пілкомайо, Уругвай, Ріо-Колорадо, Ріо-Негро. Найбільші озера – Мар-Чіквіта, Буенос-Айрес, Аргентино, В'єдма.

2. Історичні дані

- з найдавніших часів територія Аргентини заселена індіанськими племенами;

- 1 пол. 16 ст. – завойована іспанцями. Поступове утвердження феодального ладу. Зростання феодальних землеволодінь з використанням праці рабів;

- сер. 16 ст. – виникла перша назва сучасної Аргентини – Ла-Плата;

- 1542–1776 рр. – територія Аргентини знаходилась у складі іспанського віцекоролівства Перу;

- 1580 р. – повстання місцевого населення проти іспанської влади та феодалів;

- з 17 ст. – в країну масово доставляють негрів-рабів для праці у латифундіях;

- 1767 р. – заборонено функціонування ордена Єзуїтів;

- 1785 р. – урядом Іспанії скасовані обмеження в галузі торгівлі та дозволено заснування мануфактур;

- 1776 р. – утворення віцекоролівства Ла-Плата, до складу якого входили Аргентина, Болівія, Парагвай, Уругвай. Відокремлення Ла-Плати від віцекоролівства Перу;

- 1810 р. – створення Тимчасового уряду Ла-Плати, який мав за мету здобуття незалежності від Іспанії;

- 1816 р. – утворення незалежної держави – об'єднані провінції Ла-Плати;

- 1826 р. – перетворення об'єднаних провінцій Ла-Плати у федеративну республіку Аргентину;

- 1829–51 рр. – період диктатури Росаса. Реставрація порядків часів колонізації. Посилення церкви та феодалів;

- сер. 19–20 ст. – посилення ролі британського та американського капіталу в економіці держави;

- 1930–42 рр. – період військової диктатури Урибуру;

- 1939–45 рр. – у період Другої світової війни зберігала нейтралітет;

- 1943 р. – військово-націоналістичний переворот під головуванням Перона. Поступове посилення національної економіки;

- 1955 р. – збройний переворот. Повалення уряду Перона.

3. Форма держави

Президентська республіка. Федеративний устрій. Складається з 23 провінцій, 1 федерального округу. Федеральний округ: Буенос-Айрес.

Провінції: Санта-Крус (Ріо-Гальєгос)¹, Чубут (Роусон), Ріо-Негро (В'єдма), Неукен², Мендоса, Ла-Пампа (Санта-Роса), Сан-Луїс, Кордоба, Буенос-Айрес (Ла-Плата), Ентре-Ріос (Парана), Сан-Хуан, Ла-Ріоха, Катамарка, Тукуман (Сан-Мігель-де-Тукуман), Тьєрра-дель-Фуєго (Ушуая), Сальта, Жужуй (Сан-Сальвадор-де-Жужуй). Сантьяго-дель-Естеро, Чако (Ресістенсія), Формоса, Санта-Фе, Коррієнтес, Місьонес (Посадас).

Державний лад Аргентини визначається Конституцією 1853 р. в редакції 1994 р. Згідно з положеннями конституції, Аргентина є президентською республікою. Однак вона досить відрізняється від тієї, що існує в США. Основний закон передбачає принцип поділу влад на законодавчу, виконавчу і судову.

Виконавча влада

Виконавча влада належить обраному шляхом всенародних виборів президенту, термін повноважень якого становить 4 роки. Разом із президентом обирається віцепрезидент, основною функцією якого є виконання обов'язків президента у випадку дострокового припинення повноважень, а також за тимчасової відсутності останнього на території держави. Обрання президента та віцепрезидента на повторний термін не допускається. Президентом може стати громадянин Аргентини, який досяг 30-річного віку та володіє повною правоздатністю.

Президент очолює Кабінет Міністрів, який є найважливішим, після глави держави, органом центральної виконавчої влади. До складу Кабінету Міністрів входять міністри та інші члени, які призначаються та звільняються президентом. Фактично сфера виконавчої влади поділена між президентом і Кабінетом Міністрів

¹ Тут і далі в дужках позначається центр адміністративної одиниці.

² Тут і далі в дужках не позначаються центри адміністративних одиниць, що мають назву, однойменну з адміністративними одиницями.

при збереженні пріоритету глави держави. Вважається, що члени Кабінету Міністрів діють виключно за повноваженнями, делегованими президентом. Попри це, передбачено контрасигнацію актів президента відповідними міністрами, що деякою мірою врівноважує Кабінет Міністрів із президентом у сфері управління державою.

Президент наділений правом вето щодо законів, прийнятих Конгресом, яке останній долає 2/3 голосів від складу обох палат. Глава держави також наділений правом законодавчої ініціативи.

Парламент має право делегувати Кабінету Міністрів повноваження щодо прийняття актів, які мають силу закону. Контроль за такими актами здійснює спеціальна постійна комісія, до складу якої входять члени обох палат законодавчого органу. Перед цією комісією міністри несуть індивідуальну політичну відповідальність.

Законодавча влада

Законодавча влада належить Конгресу, до складу якого входять дві палати – сенат та палата депутатів. Палата депутатів формується шляхом всенародних виборів, при цьому передбачено різне кількісне представництво від різних суб'єктів федерації. Депутатом може стати громадянин Аргентини, який володіє повним комплексом прав громадянина та досяг віку 25 років.

Строк повноважень депутатів становить 4 роки, з оновленням половини складу кожні два роки.

Сенат також утворюється шляхом всенародних виборів, але за принципом рівного представництва від кожного суб'єкта федерації. Від кожної провінції та столиці обирається по 3 сенатори. Сенатором може стати громадянин Аргентини, який володіє всім спектром прав громадянина, досяг віку 30 років. Строк повноважень сенаторів становить шість років, із ротацією третини складу палати кожні два роки.

Палати Конгресу рівноправні у законодавчому процесі.

Судова влада

Судова влада здійснюється Верховним судом справедливості та нижчестоящими судами. Суддів Верховного суду призначає президент, за згодою сенату. Верховний Суд є вищою інстанцією у системі загальних судів, а також виконує функції конституційної юрисдикції.

4. Інші дані

Грошова одиниця: аустрал = 100 центаво.

Офіційна мова: іспанська. Часто вживаються також англійська, італійська, німецька, французька мови.

Релігія: католиків – 95%, інші – 5%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/ос. = 13 969 дол. США³.

Галузі народного господарства: промисловість – 45,8%, сільське господарство – 12,1%, комерція, обслуговування, посередництво – 28,3%, інші – 13,8%.

Земельні ресурси: рілля – 9,1%, сади і городи – 3,7%, пасовища – 52,4%, ліси – 22%, інші – 12,8%.

Найважливіші рослинні культури: пшениця, кукурудза, цукрова тростина, виноград (переважно технічні сорти), фрукти, жито, тютюн, арахіс, чай, соя, соняшник, льон, бавовна, картопля.

Тваринництво: ВРХ, вівчарство, конярство, птахівництво, свинарство, розведення лами.

Корисні копалини: нафта, сірка, срібло, олово, мідь, цинк, залізо, уран, морська сіль, природний газ.

Переробна промисловість: виплавка заліза та кольорових металів, машинобудівна, хімічна, текстильна, м'ясна, цукрова, консервна, шкіряна, вирощування оливок.

Шляхи сполучення

Довжина залізниць – 34 509 км.

Довжина шосейних доріг – 211 369 км, із них автобанів – 378 км.

Найважливіші судноплавні шляхи: Парана, Парагвай, Уругвай.

Найважливіші порти: Буенос-Айрес, Ла-Плата, Байя-Бланка,

³ (world bank).

Росаріо, Кампана, Сан-Ніколас, Мар-дель-Плата, Комодоро-Ріва-давіа.

Міжнародні аеропорти: Буенос-Айрес, Кордоба. Комодоро-Рівадавіа, Мендоса, Сан-Сальвадор-де-Жужуй, Сан-Мігуель-де-Тукуман, Корієнтес, Сальта, водоспад Ігуацу.

Торгівля

Експорт: зернові, м'ясо, консерви, шкіра, бавовна, рослинне масло, молочні продукти.

Імпорт: паливно-мастильні матеріали, нафта, машини і механізми, хімічна сировина, товари повсякденного попиту.

Найважливіші партнери: США, Бразилія, Німеччина, Італія, Іспанія, Нідерланди, Японія.

БОЛІВІЯ

Республіка Болівія

Держава у Південній Америці. Межує з Перу, Бразилією, Парагваєм, Аргентиною, Чилі.

1. Географічні дані

Територія: 1 098 581 кв. км (world bank).

Населення: 12 413 315 ос. (world bank).

Із них індіанців (кечуа, аймара) – 60%, метисів – 28%, креолів та білих (європейського походження) – 12%.

Густота населення: 11,4 ос./кв. км (world bank).

Столиця – Ла-Пас.

Найбільші міста: Санта-Крус – 905 000, Ель-Альто – 1 103 000, Ла-Пас – 952 000, Кочабамба – 856 000, Оруро – 302 000, Сукре – 263 000, Таріха – 205 000, Потосі – 201 000 (city population).

Фізико-географічні відомості

На заході країни розташовані гірські хребти Анди (висота близько 4000 м) та Алгіплано, які, починаючи від долини Юнгас переходять у пагорби. Центральна та східна частина країни зайнята рівнинною та пагорбистою місцевістю, що вкрита лісом та саванною. Найвища точка: Ханкхо-Ума 6550 м. Найважливіші річки: Мадейра, Ріо-Гранде, Бені, Маморе, Мадре-де-Діос, Гуапоре. Найважливіші озера: Тітікака, Поопо.

2. Історичні дані

- з найдавніших часів територія сучасної Болівії заселена індіанцями;

- з 14 ст. – у складі держави Інків;

- 1532–38 рр. – завойована іспанцями;

- з 1542 р. – у складі іспанського віцекоролівства Перу. Офіційна назва сучасної Болівії – Верхнє Перу;

- з 1545 р. – на території Верхнього Перу почали видобувати срібло. Поступове перетворення колонії у важливий економічний центр Іспанської колоніальної імперії;
- з 16 ст. – активний розвиток феодальних відносин;
- сер.18 ст. – серія повстань індіанців проти іспанської влади (повстання під керівництвом Тупака Амару та ін.);
- з 1776 р. – в складі іспанського віцекоролівства Ріо-де-Ла-Плата Вихід зі складу Перу;
- 1809–25 рр. – війна за незалежність Болівії;
- 1825 – проголошення незалежної республіки Болівія;
- 1835–39 рр. – Болівія входила до складу конфедерації Перу-Болівія;
- сер. 19 ст. – проникнення іноземного капіталу в гірничодобувну галузь країни. Зростання економіки держави;
- 1879–88 рр., 1932–35 рр. – війни з Чилі і Парагваєм. Болівія втрачає 2/3 попередньої території, багаті природними копалинами (селітра та ін.);
- 1952 р. – буржуазно-демократична революція. Націоналізація олов'яних копалень та інших об'єктів гірничодобувної промисловості. Проведена аграрна реформа;
- 1964 р. – встановлення військової диктатури;

3. Форма держави

Президентська республіка. Унітарний устрій. Поділяється на 9 департаментів: Пандо (Ковіха), Бені (Трінідад), Ла-Пас, Кочабамба, Санта-Крус, Чукісака (Сукре), Таріха, Оруро, Потосі.

Виконавча влада

Главою держави та виконавчої влади є президент республіки. Основними інститутами виконавчої влади, окрім президента, є віцепрезидент та Рада міністрів.

Президент та віцепрезидент обираються на основі загального прямого виборчого права на чотирирічний термін. Для перемоги на виборах кандидат у президенти повинен набрати абсолютну більшість голосів виборців.

У випадку, коли жоден із кандидатів не набрав абсолютної більшості, президента обирає законодавчий орган (Конгрес), з-поміж 3 кандидатів, які набрали відносну більшість голосів. Переобрання діючого президента на наступний строк забороняється. Діючий віцепрезидент також не може балотуватись на посаду президента до спливу чотирьох років із дня залишення посади.

Президентом може стати особа, яка досягла 35-річного віку, є вродженим громадянином Болівії, володіє активним виборчим правом, входить до складу будь-якої з легалізованих політичних партій. Для реєстрації кандидатом у президенти встановлено ценз писемності.

Президентом можуть бути військовослужбовці, священнослужителі, родичі попереднього президента та віцепрезидента, міністри попереднього уряду, якщо вони не подали у відставку за 6 місяців до спливу терміну перебування на посаді попереднього президента.

Президент є основною фігурою у здійсненні державної політики.

Основні функції:

- представляє державу у міжнародних відносинах;
- укладає міжнародні договори;
- визначає економічну і соціальну політику держави;
- бере участь у законодавчому процесі;
- володіє правом відкладального вето;
- призначає вищих посадових осіб держави, в т.ч. державних міністрів та префектів департаментів;
- є генерал-капітаном (верховним головнокомандувачем) збройних сил;
- у випадку надзвичайних ситуацій в країні має право оголошувати стан облоги;
- призначає із числа осіб, що запропоновані сенатом, генерального контролера, генерального прокурора-міністра юстиції, голову національного банку;
- призначає головнокомандувача збройних сил, командувачів армії, флоту, авіації, відомства національної безпеки.

Президент очолює раду міністрів та низку інших державних рад. Рада міністрів складається з 16 міністрів, які очолюють міністерства, та з інших членів уряду.

До складу органів виконавчої влади, окрім президента, віце-президента і ради міністрів, входить велика кількість державних підприємств, організацій та об'єднань, які мають особливе значення. Такими підприємствами є колегія соціального забезпечення, корпорація гірської промисловості, Болівійське державне нафтове підприємство та ін.

Законодавча влада

Законодавча влада в Болівії здійснюється двопалатним парламентом – конгресом, який складається з двох палат: палати депутатів та сенату.

Історично склалося таким чином, що законодавчий орган Болівії, на відміну від інституту президента, відігравав другорядну роль у формуванні політики держави. Все ж необхідно зазначити, що були періоди, коли конгрес був головною інституцією у національній політиці. Йдеться насамперед про період із кінця 70-х років 20 століття до 1985 р., коли законодавчий орган мав однією зі своїх функцій обрання глави держави.

Хоча за Конституцією 1967 р. головна роль у країні належить Президенту, парламент має значні повноваження для здійснення державної політики. Про цей факт свідчать такі функції конгресу:

- прийняття, зміна, тлумачення законів;
- прийняття бюджету держави;
- надання згоди на надання державних займів;
- затвердження урядових програм розвитку держави та окремих галузей;
- ратифікація міжнародних угод;
- надання дозволу на участь збройних сил Болівії у військових діях на території іноземних держав;
- подання на затвердження президенту кандидатів на деякі вищі державні посади (наприклад, генерального прокурора);

- змінення адміністративно-територіального устрою держави: створення нових департаментів, кантонів, муніципій, ліквідація та реорганізація існуючих адміністративних одиниць;
- оголошення амністії;
- обрання президента, у випадку коли ніхто з кандидатів не набрав абсолютної більшості голосів.

Крім вищенаведених функцій, конгрес має право вимагати звіт від міністрів про виконання їх функцій, подавати письмові запити. Член будь-якої з палат конгресу має право поставити питання про недовіру міністру або іншому члену уряду, що тягне за собою відставку останніх. Оголошення недовіри вирішується більшістю голосів шляхом таємного голосування. Конгрес також має право розпочинати процедуру імпідменту вищих посадових осіб.

Члени обох палат володіють депутатською недоторканістю протягом часу перебування на посаді. Недоторканність може бути знята двома третинами голосів палати, членом якої є депутат чи сенатор.

Палата депутатів складається зі 130 депутатів, які обираються на основі загального, прямого виборчого права за системою пропорційного представництва.

Депутати обираються за партійними списками, які складаються для кожного департаменту окремо. Кожен із 9 департаментів має визначену кількість місць у палаті депутатів. Кількість місць, які має департамент, залежить від кількості населення цього департаменту. Депутатом може стати особа, яка є вродженим громадянином Болівії, досягла 25-річного віку, володіє активним виборчим правом. Депутатом не може бути особа, яка має непогашену судимість, є членом уряду або працівником урядового органу, має духовний сан. Очолюють палату депутатів президент та два віцепрезиденти, які обираються з-поміж депутатів щорічно. До складу палати входять партійні фракції та 17 профільних комітетів.

Сенат є палатою територіального представництва і складається із 27 сенаторів (по три від кожного з 9 департаментів), обраних на 4 роки. Сенатором може стати особа, яка є вродженим громадяни-

ном Болівії, досягла 35-річного віку, має активне виборче право, не є членом уряду та не носить духовного сану. Роботою сенату керують президент, два віцепрезиденти. До складу сенату, як і до складу палати депутатів, входить 17 комітетів.

Роботою конгресу в цілому керує віцепрезидент республіки. Конгрес збирається щорічно 6 серпня і проводить 90 сесійних засідань, на яких вирішує питання, віднесені до його компетенції. При необхідності кількість засідань може бути збільшена до 120. Крім цього, може бути скликано екстраординарне (позачергове) сесійне засідання

У перерві між сесіями, діє комісія конгресу, до складу якої входять 9 сенаторів і 18 депутатів. Комісія покликана гарантувати дію Конституції та законів, готувати нові законопроекти, а також вирішувати питання про необхідність скликання позачергової сесії. Членів цього спеціального органу обирають представники обох палат.

Судова влада

Судова влада складається з вищого і нижчого рівнів судових інстанцій. Очолює судову систему верховний суд, який складається з президента та 11 суддів. Судді обираються палатою депутатів із числа осіб, що запропоновані сенатом. Термін перебування на посаді – 10 років. Суддею верховного суду може стати особа, яка займала посаду судді протягом 10 років, працювала адвокатом, а також відповідає всім цензам, що встановлюються для обрання сенатором.

Верховний суд складається з трьох палат: у цивільних справах, у кримінальних справах, у соціальних і адміністративних справах.

Основними функціями верховного суду є конституційна юрисдикція, розгляд по першій інстанції справ щодо обвинувачення вищих посадових осіб, перегляд рішень, постановлених судами нижчих інстанцій.

Нижчими ланками судової системи є окружні (апеляційні) суди, цивільні і кримінальні суди на рівні муніципалітетів, а також суди обмеженої юрисдикції (суди мерів).

Окружні суди складаються із суддів, що обираються сенатом зі списку кандидатів, визначених верховним судом. Головним завданням є перегляд судових справ в апеляційному порядку. Цивільні й кримінальні суди розглядають більшість справ по першій інстанції. Суди обмеженої юрисдикції розглядають переважно справи по позовах на невелику суму та деякі категорії кримінальних справ. Звернення по категоріях справ, які можуть бути розглянуті судом обмеженої юрисдикції, може бути направлено до суду першої інстанції, минаючи суд обмеженої юрисдикції.

4. Інші дані

Грошова одиниця: болівійське песо = 100 центаво.

Офіційна мова: іспанська.

Часто вживаються також кечуа, аймара, гуарані.

Релігія: католики – 93%, протестанти – 4,5%, іудеї – 2,5%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/ос. = 620 дол. США.

Галузі народного господарства: сільське господарство – 17,2%
промисловість – 28,3%, торгівля, посередництво, обслуговування – 28,6%, інші – 25,9%.

Земельні ресурси: рілля – 3%, сади і городи – 0,1% пасовища – 25%, ліси – 51,7%, інші – 20,2%.

Найважливіші рослинні культури: цукрова тростина, картопля, рис, кукурудза, пшениця, кава.

Тваринництво: вівчарство, птахівництво, ВРХ, свинарство.

Корисні копалини: цинк, олово, золото, вольфрам, мідь, нафта, газ, срібло, сірка, залізо, вісмут. Переробна промисловість: нафтопереробна, текстильна, шкіряна, цукрова, м'ясна, виплавка кольорових металів.

Шляхи сполучення

Довжина залізниць: 3697 км.

Довжина шосейних доріг: 40 987 км. Із них з твердим покриттям (асфальт) – 1538 км.

Найважливіші судноплавні шляхи: Маморе. Бені. Згідно з міждержавними угодами, Болівія має право використання на території сусідніх держав судноплавних шляхів р. Парана і Парагвай.

Найважливіші порти: (у Бразилії) Белен, Сантос, Порто-Велхо, Корумба.

Міжнародні аеропорти: Ла-Пас (Ель-Алто). Санта-Крус.

Торгівля

Експорт: вольфрамова руда, олов'яна руда, цинкова руда, мідна руда, срібна руда, вісмут, газ, цукор, деревина, кава.

Імпорт: промислове устаткування, машини та механізми, транспортні засоби, продовольство, промислові товари.

Найважливіші партнери: Аргентина, Бразилія, Німеччина, Японія, Великобританія, США, Нідерланди, Перу, Бельгія.

БРАЗИЛІЯ

Федеративна Республіка Бразилія

Держава у Південній Америці. Межує з Уругваєм, Аргентиною, Парагваєм, Болівією, Перу, Венесуелою, Колумбією, Гаяною, Суринамом, Гвіаною.

1. Географічні дані

Територія: 8 515 767 кв. км (UN Data).

Населення: 212 812 000 ос. (UN Data).

З них білих – 60%, мулатів, метисів – 26%, негрів, замбо – 12%, індіанців – 2%.

Густота населення: 25 ос./кв. км (world bank).

Столиця: Бразилія.

Найбільші міста: Сан-Паулу – 11 451 000 (20 684 000), Ріо-де-Жанейро – 6 211 000 (12 590 000), Бразилія (столиця) – 2 817 000 (4 284 000), Форталеза – 2 428 000 (3 910 000), Салвадор – 2 418 000 (3 320 000), Белу-Орізонті – 2 315 000 (5 194 000), Манаус – 2 063 000 (2 523 000), Куритиба – 1 773 000 (3 381 000), Ресіфі – 1 488 000 (3 783 000), Гоянія – 1 437 000 (2 480 000), Порту-Алегрі – 1 332 000 (3 679 000), Белен – 1 303 000 (2 189 000), Гуарульяс – 1 291 000 (частина агломерації Сан-Паулу), Кампінас – 1 138 000 (3 094 000), Сан-Луїс – 1 037 000 (1 458 000), Масейо – 957 000 (1 171 000), Дукі-ді-Кашіас – 808 000 (частина агломерації Ріо), Натал – 751 300 (1 426 000), Терезіна – 866 300 (1 045 000), Сан-Бернарду-ду-Кампу – 810 000 (частина агломерації Сан-Паулу), Нова-Ігуасу – 785 000 (частина агломерації Ріо), Сан-Гонсалу – 896 744 (частина агломерації Ріо), Санту-Андре – 748 000 (частина агломерації Сан-Паулу), Озаску – 743 000 (частина агломерації Сан-Паулу) (City population)

Фізико-географічні відомості

Одну третину країни займає Амазонська низовина, яка вкрита тропічними лісами. Більша частина держави зайнята Бразильсь-

кою височиною, що складається з кількох гірських масивів та плоскогір'я (середня висота гір близько 2000 м). На південному сході розташовані гірські масиви висотою близько 2500 м, які відокремлюють гірську місцевість від прибережної рівнини. Найвища точка – Небліна 3139 м. Найважливіші річки: Амазонка, Журуа, Пурус, Мадейра, Тапахос, Тарапажос, Шінгу, Аракайя, Токантіс, Жупура, Ріо-Негро, Русевелт, Сан-Франціско, Парана, Парагвай, Уругвай, Гуапоре, Маморе, Ріо-Гранде, Путумайо. Найбільші озера: Мірін, Фурнасське водосховище.

2. Історичні дані

- з початку тисячоліття територія Бразилії населена індіанськими племенами;

- 1500 р. – висадка португальських мореплавців. Бразилія оголошена територією Португалії;

- 1532–36 рр. – узбережжя Бразилії розділено на 12 капітанств на чолі з донатаріями – португальськими феодалами, васалами короля;

- 1549 р. – утворено губернаторство з центром у місті Байя (сучасне м. Сальвадор);

- пер. пол. 17 ст. – боротьба Португалії з Голландією і Францією за панування в Бразилії;

- 1661 р. – Гаазький мир. Бразилія визнана колонією Португалії;

- друга пол. 17 ст. – розвиток і укрупнення феодалних латифундій за рахунок праці рабів;

- 18 ст. – розвиток цукрової промисловості. Початок видобутку золота;

- 18–19 ст. – період протистояння між Бразилією та її метрополією Португалією;

- 1807 р. – переїзд португальського королівського двору в Ріо-де-Жанейро. Бразилія – центр португальської монархії;

- 1820 р. – буржуазна революція в Бразилії. Король Хуан Шостий зрікся від престолу на користь сина;

- 1822 р. – Бразилія проголошена незалежною державою – Бразильською імперією;

- 1888 р. – скасування рабства;
- 1889 р. – Бразилія проголошена республікою;
- кін. 19 – поч. 20 ст. – посилення ролі англійського капіталу в економіці держави;
- кін. 19 ст. – боротьба селянства за землю;
- з 1945 р. – посилилась роль американського капіталу в економіці держави.

Зростання міст (Сан-Паулу, Ріо-де-Жанейро).

Поступове перетворення Бразилії з аграрної в аграрно-індустріальну державу;

- 1957–60 рр. – побудована нова столиця – м. Бразилія.

3. Форма держави

Президентська республіка, федеративний устрій. Складається з 26 штатів та 1 федерального округу. Федеральні штати: Амала (Макапа), Амазонас (Манаус), Акрі (Ріу-Бранку), Рондонія (Порту-Вел'ю), Пара (Белен), Манту-Гросу (Куяба), Мараньян (Сан-Луїс), Гояс (Гоянія), Піауї (Терезіна), Сеара (Форталеза), Риу-Гранді де Норте (Натал), Параба (Жуан-Песоа), Пернамбуку (Ресіфі), Алагоас (Масейо), Сержіпі (Аракажу), Байя (Сальвадор), Мінас-Жераїс (Белу – Орізонті), Есперіту-Санту (Віторія), Ріо-де-Жанейро, Сан-Паулу, Парана (Курітіба), Рораїма (Боа-Вишта), Санта-Катаріна (Флоріанополіс), Риу-Гранді-ду-Сул (Порту-Алегрі), Токантіс (Палмас), Манту-Гросу-ду-Сул (Кампо-Гранді). Федеральний округ – Бразилія.

Із точки зору форми правління Бразилія є президентською республікою з домінуючою роллю президента у здійсненні державної політики. За формою державного (територіального) устрою вона виступає федерацією, де головну роль відіграють федеральні органи влади.

Система державної влади Бразилії характеризується визнанням розподілу влади на законодавчу, виконавчу, судову гілки, виборністю глави держави через всенародні прямі вибори, наявністю двопалатного законодавчого органу, який формується за пропорційною системою з урахуванням інтересів суб'єктів федерації. Попри те,

що Конституцією 1988 р. встановлено значне коло повноважень парламенту, президент відіграє основну роль у формуванні державної політики, зберігаючи велику кількість т. зв. «імперських повноважень». Федеральна судова система є відносно незалежною від інших органів державної влади. Завдяки досить дійовій системі стримувань і противаг кожна з гілок влади виконує покладені на неї обов'язки, не зазіхаючи на компетенцію інших гілок.

Виконавча влада

Система виконавчої влади включає інститут президента, віце-президента, Кабінету міністрів. Главою виконавчої влади виступає президент, який обирається шляхом всенародних прямих виборів. Перемогу одержує кандидат, який набрав абсолютну більшість голосів у першому турі.

Якщо у першому турі жоден із кандидатів не набрав абсолютної більшості голосів, призначається другий тур, в якому беруть участь 2 кандидати, що набрали найбільшу кількість голосів виборців. Президентом може бути уроджений громадянин Бразилії, який досяг 35-річного віку. Строк перебування на посаді у різні періоди був різний: із 1945 р. по 1979 р. та з 1988 по 1994 р. – 5 років, із 1979 р. по 1988 р. – 6 років. У 1994 р. шляхом внесення змін до Конституції встановлено 4-річний термін перебування президента на посаді.

Починаючи з 1891 року федеральна конституція та конституції штатів заборонили переобрання на наступний термін діючих президента, губернаторів, мерів міст. Але, в 1997 р. до конституції Бразилії було внесено поправку, згідно з якою вищезгадані посадові особи одержали право на повторне переобрання.

Президент має такі функції:

- представляє державу в міжнародних відносинах;
- укладає міжнародні договори;
- визначає економічну і соціальну політику держави;
- бере участь у законодавчому процесі,
- підписує і промульгує закони;
- володіє правом відкладального вето;

- призначає вищих посадових осіб держави, у т.ч. державних міністрів;

- призначає, за згодою сенату, дипломатичних представників, суддів, вищих ланок федеральних судів, генерального прокурора, голову центрального банку;

- є верховним головнокомандувачем збройних сил, а віцепрезидент є посадовою особою, яка покликана допомагати президенту у здійсненні його повноважень, а також керувати роботою законодавчого органу та виконувати обов'язки президента у випадку дострокового припинення повноважень останнього. Віцепрезидент обирається у парі з президентом на 4-річний термін.

У випадку, коли президент та віцепрезидент достроково припинили свої повноваження і до закінчення їх конституційного терміну перебування на посаді залишилось більше двох років, Конгрес призначає вибори нового президента протягом 90 днів. Якщо ж до закінчення конституційного строку залишилось менше двох років, повторні вибори мають бути проведені протягом 30 днів.

До складу уряду в різний період входила різна кількість міністерств і відомств. Такий факт був викликаний тим, що кожний із президентів намагався виробити індивідуальний стиль управління і підпорядкувати йому урядову структуру. Для здобуття більшої підтримки серед населення та політичних сил деякі з президентів змушені були піти на реорганізацію своїх урядів, зменшуючи кількість міністерств. Найбільше число міністерств у складі уряду дорівнювало двадцяти семи.

На сьогодні уряд складається з 22 міністрів, які очолюють міністерства, та одного керівника, прирівняного до міністра.

Крім міністерств у складі уряду створена Політична рада, яка складається з керівників партій, що підтримують уряд. До структури виконавчої влади також належать багато державних організацій, об'єднань та підприємств: банк, Федеральний ощадний банк та ін.

Законодавча влада

Законодавча влада в Бразилії здійснюється Конгресом, який складається з Палати депутатів та Сенату. До складу Палати депу-

татів входить 513 депутатів, до складу Сенату – 81 сенатор. Термін перебування депутата на посаді становить 4 роки, сенатора – 8 років. Парламент працює сесійно. У рік проводиться дві сесії: з березня по червень та з серпня по грудень.

На рівні штатів діють однопалатні законодавчі органи, які обираються одночасно з Конгресом. У муніципалітетах діють муніципальні представницькі органи, що обираються населенням терміном на 4 роки.

Двадцять століття в історії Бразилії характеризувалося встановленням кількох авторитарних режимів, які супроводжувалися розпуском законодавчого органу: з листопада 1930 р. по грудень 1933 р.; із листопада 1937 р. по лютий 1946 р.; у листопаді 1966 р.; із грудня 1968 р. по жовтень 1969 р.; протягом п'ятнадцяти днів у квітні 1977 р.

Конституція 1988 р. відновила більшість повноважень Конгресу, які останній втратив у період авторитарних режимів.

Конгрес уособлює законодавчу владу федерації і користується автономією щодо до інших державних органів.

Серед основних функцій Конгресу необхідно виділити такі:

- прийняття та зміна законів;
- обговорення та прийняття бюджету;
- регулювання економічних проблем;
- ратифікація міжнародних угод;
- надання згоди на надання державних кредитів і займів

У випадку накладення президентського вето на закон, Конгрес може його подолати абсолютною більшістю голосів шляхом таємного голосування.

Депутати та сенатори користуються правом недоторканності.

Сенатором може стати громадянин Бразилії, який досяг 35-річного віку. Сенатори обираються шляхом прямих всенародних виборів. Від кожного суб'єкта федерації обирається по три сенатори.

Депутатом може стати громадянин Бразилії, який досяг 21-річного віку. Депутати обираються шляхом всенародних прямих виборів, за системою пропорційного представництва. Система виборів до Палати депутатів має свої особливості:

по-перше, списки кандидатів від партій формуються в кожному штаті окремо;

по-друге, кількість представників у Палаті депутатів від кожного штату залежить від кількості населення (виборців) у цьому штаті.

Не допускається балотування на посаду депутата та сенатора членів уряду, губернаторів штатів, керівників державних підприємств, мерів міст, окрім випадків, коли вищезгадані посадові особи подали у відставку за 6 місяців до виборів. Така норма законодавства усуває можливість використання службових повноважень із боку осіб, які є кандидатами на вищезгадані посади.

Як Сенат, так і Палата депутатів володіють правом законодавчої ініціативи. Обидві палати мають у своєму складі профільні комітети (Сенат – 6 комітетів, Палата депутатів – 16 комітетів). Також діє об'єднаний комітет по бюджету, до складу якого входять представники обох палат.

Одна третина будь-якої з палат або Конгресу в цілому має право ініціативи на створення тимчасової комісії з розслідування будь-якого питання.

Кожна з палат має власні керівні органи, до складу яких входять президент палати, два віцепрезиденти та чотири адміністративні секретарі, які обираються членами палати.

Згадані посадові особи утворюють Виконавче правління, до функцій якого належить вирішення процедурних та адміністративних питань, визначення порядку денного та ін. Президентом Сенату та Конгресу в цілому (під час спільних засідань обох палат) є віцепрезидент Бразилії.

Судова влада

Судова система Бразилії складається з двох рівнів: федеральних судів та судів штатів.

Особливістю федеральної судової системи є відсутність єдиного органу, що очолює систему, та наявність кількох галузевих верховних (вищих) судів. Такими судами є Федеральний верховний суд, Вищий трибунал (Верховний суд правосуддя), Вищий вій-

ськовий трибунал, Вищий суд по виборах, Вищий трудовий трибунал. Судді верховних судів призначаються президентом за погодженням із Сенатом. Суддею верховних судів може стати особа у віці від 35 до 65 років. Граничний вік перебування на цій посаді становить 70 років

Федеральний верховний суд складається з 11 суддів, що призначаються президентом при погодженні з Сенатом. Серед повноважень Верховного суду основне місце належить питанням конституційної юрисдикції. А саме: Верховний суд може вирішувати питання щодо конституційності чи неконституційності законодавчих актів, видавати загальнообов'язкові мандати судової заборони, які гарантують права громадян, що передбачені конституцією, але не передбачені законодавством та ін. Серед інших повноважень виділяються такі: вирішення спорів між законодавчою і виконавчою гілками влади, вирішення спорів між федеральними органами та органами суб'єктів федерації, вирішення спорів між суб'єктами федерації. Верховний суд виступає також як суд першої інстанції у справах зі звинувачення президента та вищих посадових осіб держави.

Наступними ланками у федеральній судовій системі є Вищий трибунал (Верховний суд правосуддя) та регіональні федеральні суди.

Вищий трибунал (або Верховний суд правосуддя) є судовою інстанцією, яка, згідно з Конституцією 1988 р., прийшла на зміну федеральним апеляційним судам. Вищий трибунал складається з 33 суддів, які призначаються президентом за згодою Сенату. Основною функцією Вищого трибуналу є перегляд рішень федеральних регіональних судів в апеляційному порядку.

Регіональні федеральні суди діють у п'яти судових регіонах (Ресіфі, Бразилія, Ріо-де-Жанейро, Сан-Паулу, Порту-Алегрі), складаються з 6 суддів, що призначаються президентом за згодою Сенату. Суддею регіонального суду може бути особа, яка перебуває у віці від 30 до 65 років.

Основною функцією є розгляд в якості першої інстанції справ федеральної юрисдикції.

До складу федеральних судів також належать спеціальні суди: Вищий військовий трибунал, Вищий трибунал із виборів, Вищий трудовий трибунал.

До компетенції Вищого військового трибуналу належить розгляд справ про злочини, які здійснили військовослужбовці. До складу Вищого військового трибуналу входить 15 суддів, що призначаються президентом за згодою Сенату. Цей судовий орган був створений у 1808 р. і є першим Верховним судом у Бразилії.

Вищий трибунал із виборів розглядає всі категорії справ, пов'язані з парламентськими та президентськими виборами, а також справи щодо функціонування політичних партій.

Вищий трудовий трибунал вирішує спори, пов'язані з трудовими відносинами і попередньо вирішені з допомогою органів внутрішніх справ.

Судова система штатів складається з Верховного суду штату та окружних судів. Судді верховного суду призначаються губернатором за погодженням із законодавчим органом. Верховний суд переглядає рішення судів нижчих ланок та несе відповідальність за дію спеціальних судів, юрисдикція яких поширюється на територію всього штату. Більшість справ розглядаються окружними судами як судами першої інстанції.

4. Інші дані

Грошова одиниця: крузейро = 100 центаво.

Офіційна мова: португальська.

Релігія: католики – 90%, протестанти, православні, буддисти – 6%, іудеї – 2%, інші – 2%.

Господарство: аграрно-індустріальна держава.

ВВП/ос. = 10 310 доларів США (world bank).

Галузі народного господарства: сільське господарство – 9,2%, промисловість – 30,3%, торгівля, обслуговування, посередництво – 16,6%, інші – 43,9%.

Земельні ресурси: рілля – 3,8%, сади та городи – 1%, пасовища – 19,7%, ліси – 60%, інші – 15,5%.

Найважливіші рослинні культури: цукрова тростина, апельсини, кукурудза, соя, рис, пшениця, кава, какао, бобові, картопля, бавовна, арахіс, тютюн, банани, каучук, солодка картопля, пальмове насіння.

Тваринництво: ВРХ, свинарство, вівчарство, конярство, розведення віслюків та косуль.

Корисні копалини: залізо, сірка, магнезит, срібло, вугілля, золото, нафта, морська сіль, боксити, нікель, газ, олово, уран, хром, вольфрам, цинк фосфати, сіль, азбест, каолін.

Переробна промисловість: виплавка заліза, алюмінію, цинку, сталеваріння, виробництво транспортних засобів, цементу, електронна, хімічна, цукрова, деревообробна, шкіряна, паперова, взуття, м'ясна промисловість.

Шляхи сполучення

Довжина залізниць – 29 167 км, із них 2 102 км електрифіковано.

Довжина шосейних шляхів – 1 661 850 км, із них 8% із твердим покриттям.

Найважливіші водні шляхи: Амазонка, Парано, Сан-Франциско.

Найважливіші порти і пристані: Макапа, Сан-Себастьян, Сантос, Ріо-де-Жанейро, Ресіфі, Паранаква.

Міжнародні аеропорти: Белем, Ресіфі, Сальвадор, Бразилія, Манаус, Порту-Алегрі, Ріо-де-Жанейро, Сан-Паулу, водоспад Ігацу.

Торгівля

Експорт: кава, продукти харчування, тютюн, залізна руда, марганець, транспортні засоби, деревина.

Імпорт: машини і механізми, верстати, продукти хімічної промисловості, овочі.

Найважливіші партнери: Аргентина, Німеччина, Японія, Саудівська Аравія, Великобританія, США, Нідерланди.

ВЕНЕСУЕЛА

Республіка Венесуела

Держава у Південній Америці. Межує з Колумбією, Гаяною, Бразилією.

1. Географічні дані

Територія: 882 050 кв. км.

Населення: 31 700 000 ос.

Із них метисів – 70%, білих – 17%, негрів – 7%, індіанців, мулатів – 6%.

Густота населення: 34-35 ос./кв. км.

Столиця: Каракас.

Найбільші міста: Каракас – 2 970 000, Маракайбо – 2 360 000, Валенсія – 1 980 000, Маракай – 1 240 000, Баркісмент – 1 250 000, Сьюдад-Гаяна – 960 000, Сан-Крістобаль – 500 000.

Фізико-географічні відомості

У центральній частині країни знаходиться болотистий басейн Оріноко, оточений з півдня Гаянською гірською місцевістю, багатою на природні копалини, а з півночі – гірськими хребтами Андів. Між хребтами Андів та морським узбережжям, в районі затоки Маракайбо, розташований басейн, багатий на нафту. Найвища точка – Піко Болівар 5007 м.

Найважливіші річки: Оріноко, Ріо-Негро, Араука, Апуре, Кароні.

Найважливіші озера: Валенсійське, Гуарікське вдсх., Гурійське вдсх.

2. Історичні дані

- з найдавніших часів територія Венесуели заселена індіанськими племенами;

- 1498 р. – узбережжя Венесуели відкрито Христофором Колумбом;

- поч. 16 ст. – поступове завоювання Венесуели іспанцями;
- із сер. 16 ст. – розвиток феодального землеволодіння з використанням праці рабів. Утворення феодальних господарств, які спеціалізувались на вирощуванні бавовни, цукрової тростини, тютюну;
- із сер. 16 ст. – до 1777 р. – Венесуела знаходилась у складі аудієнції Сан-Домінго;
- 1777 р. – на території Венесуели створено генерал-капітанство;
- 1810 р. – повстання в Каракасі, метою якого було здобуття незалежності від Іспанії;
- 1811 р. – проголошення незалежної республіки;
- 1812 р. – поновлено панування Іспанії;
- 1813 р. – проголошення другої Венесуельської республіки;
- 1814 р. – ліквідація незалежної республіки іспанськими військами;
- 1819 р. – утретє проголошено незалежність Венесуели;
- грудень 1919 р. – Венесуела увійшла у склад Великої Колумбії:
- 1830 р. – відокремлення від Великої Колумбії. Утворення Венесуельської республіки;
- кін. 19 – поч. 20 ст. – активний розвиток нафтовидобувної і гірничодобувної промисловості. Пріоритетну роль у розвитку економіки держави відіграє американський капітал;
- 1939–45 рр. – повна монополізація нафтодобувної промисловості Сполученими Штатами Америки;
- 40–60 рр. 20 ст. – період диктаторських режимів;
- із 1957 р. – націоналізована нафтова промисловість.

3. Форма держави

Президентська республіка, федеративний устрій. Складається з 23 естадо (штатів), 1 федеральної території та 1 федерального округу.

Естадо (штати): Амазонас, Анзоатегі (Барселона), Апуре (Сан-Фернандо де Апуре), Аракуа (Маракай), Барінас, Болівар (Сьюдад Болівар), Карабобо (Валенсія), Койедес (Сан-Карлос), Дельта-

Амакуро, Фалькон (Сан-Хуан-де-лос-Моррос), Гуаріко, Лара (Баркісенто), Меріда, Міранда (Лос-Текес), Монагас (Матурін), Нуева Еспарта (Ла-Асунсьон), Португеза (Гуанаре), Сукре (Сумара), Тахіра (Сан-Крістобаль), Трухільо, Варгас, Йараквай (Сан-Філіпе), Зулія (Маракайбо).

Виконавча влада

Главою держави та виконавчої влади є президент, який обирається всенародними виборами терміном на 5 років. Президент не може бути обраний на посаду на повторний термін. Главою держави може стати вроджений громадянин Венесуели, який досяг 30-річного віку та не є членом духовенства. Президент наділений широким колом повноважень та відіграє домінуючу роль у здійсненні державної політики.

Функції президента:

- є верховним головнокомандувачем збройних сил;
- бере участь у законодавчому процесі;
- має право скликати позачергові сесії парламенту;
- представляє державу у зовнішніх відносинах та керує міжнародною політикою держави;
- вирішує питання про надання державних кредитів та позик;
- у надзвичайних випадках володіє правом оголошувати стан облоги, який тягне тимчасове обмеження в деяких правах;
- призначає та звільняє міністрів, які є членами Кабінету та інших міністрів.

При прийнятті рішень президент повинен консультуватися з міністрами у питаннях, що входять до їх компетенції. Однак, з огляду на те, що президент призначає та звільняє міністрів з посади, така форма обмеження дій глави держави малоефективна. Більше того, міністри мають право видавати інструкції щодо застосування законодавства, які не потребують затвердження з боку парламенту, а також не можуть бути оскаржені до суду. Такий факт фактично надає додаткові повноваження президенту.

Головними факторами, які обумовлюють обмеження влади президента, є не конституційні норми, а норми, передбачені полі-

тичною системою держави. Так, політичні партії, які підтримували на виборах діючого президента, неофіційно, але ефективно обмежують президентську владу. Контроль із боку партій за діяльністю президента, є більш впливовим за інші форми контролю, передбачені конституцією.

До системи органів виконавчої влади входить також Кабінет, який складається з міністрів, а також міністерства, глави яких не входять до складу Кабінету. Члени Кабінету та інші міністри одночасно виконують функцію радників президента. Всі міністри, крім здійснення керівництва в довіреній їм галузі, мають право подавати до парламенту законопроекти. Щорічно кожне міністерство повинно подати до парламенту звіт про діяльність міністерства, а також річний бухгалтерський баланс.

Президент визначає число членів Кабінету та кількість міністерств.

Так, у 1964-69 роках діяло 13 міністерств. Із того часу, коли у Венесуелі розпочато активне видобування нафти, що суттєво збільшило державний дохід, спостерігається зростання числа міністерств до двадцяти п'яти. Незважаючи на те, що з початком 80-х років попит на нафту зменшився, що викликало скорочення надходжень у держбюджет, число міністерств не скоротилося.

Роль, яку відіграють міністерства у здійсненні державної політики, є неоднаковою. Традиційно найважливіше місце займають міністерства енергетики та добувної промисловості, фінансів, внутрішніх справ, національного захисту та Центральний офіс з координації і планування.

Законодавча влада

Конституція передбачає, що законодавча влада у Венесуелі здійснюється двопалатним Конгресом, який складається з Сенату та Палати представників. Сенаторами можуть бути обрані вроджені громадяни Венесуели, які досягли 30-річного віку. Умови для обрання на посаду представника такі ж, як і для сенатора. Крім вікового цензу, який складає 21 рік. Обидві палати обираються всенародними прямими виборами, за пропорційною системою терміном

на 5 років. Термін повноважень членів Конгресу збігається зі терміном президентських повноважень. Як сенатори, так і представники мають право бути переобраними на наступний термін. До складу Сенату входять по два сенатори від кожного штату та федеральних територій, а також 5 сенаторів, які обираються по загальнодержавному округу; всі колишні президенти Венесуели є довічними членами Сенату.

До компетенції Палати представників входить ініціювання законопроектів по державних доходах, бюджету, оподаткуванню. Палаті також належить право висловлення недовіри окремим міністрам.

Сенат має право ініціювати законопроекти, які стосуються укладення міжнародних договорів, а також надає згоду на призначення дипломатичних представників, вищих посадових осіб у збройних силах.

Члени обох палат володіють правом особистої недоторканності. Недоторканність може бути скасована більшістю голосів палати, до якої належить член парламенту. Члени обох палат обирають президента, який керує роботою палати. Президент Сенату є водночас президентом Конгресу, а президент Палати представників – віцепрезидентом Конгресу.

У складі обох палат створюються постійні комітети, які займаються паралельними питаннями в обох палатах. У кожній палаті діє по 2 комітети, які займаються внутрішніми справами та міжнародними відносинами, 4 – економічними питаннями, 4 – питаннями туризму, освіти, культури, національної безпеки.

Найбільш впливове місце займає Делегований комітет, до складу якого входять президенти обох палат та члени Комітету, що обираються обома палатами. Делегований Комітет є тимчасовим органом, який працює у перервах між сесіями Конгресу, виконує обов'язки, покладені на нього Конгресом, виступає від імені Конгресу у відносинах із виконавчою владою, у разі необхідності скликає екстраординарні сесії.

Правом законодавчої ініціативи, крім членів парламенту, володіють органи виконавчої влади, Верховний суд, 20 000 громадян

Венесуели. Президент має право накласти вето на законопроект, який парламент долає більшістю голосів. Після подолання вето парламентом Президент має право просити парламент переглянути ті частини закону, які він вважає небажаними для введення їх у дію.

Судова влада

Хоча конституційно передбачено розподіл влади на три гілки, судова влада в державі характеризується відносною “слабкістю” і не відіграє тієї ролі, яку відіграють виконавча та законодавча влада.

Попри федеративний устрій, у Венесуелі діє єдина федеральна система судових органів. Крім цього, в державі діє єдина система органів слідства та прокуратури.

Найвищим судовим органом є Верховний суд, який складається з 15 суддів, що входять до складу трьох палат: у політико-адміністративних справах, у цивільних справах, у кримінальних справах. Судді обираються на об’єднаному засіданні Конгресу терміном на 9 років.

Наступною ланкою є верховні суди судових районів, які утворені у кожному із 17 таких районів. До складу цих судових органів входить 1 або 3 судді, помічник шерифа, секретар. Основним завданням верховних судів є перегляд в апеляційному порядку цивільних і кримінальних справ, рішення за якими постановив суд першої інстанції.

Іншими ланками судової системи у межах судового району виступають суди інструкції, окружні суди, муніципальні суди, суди першої інстанції. До складу судів першої інстанції входять суддя, помічник шерифа та секретар. Суди першої інстанції, крім розгляду цивільних, кримінальних, фінансових, торгових, трудових та ін. справ по першій інстанції, виступають у якості апеляційних судів по деяких справах.

Окружні суди здійснюють розгляд справ про банкрутство та справ щодо позовів на невелику суму по першій інстанції, а також розглядають в апеляційному порядку справи, рішення по яких було винесено муніципальними судами. Окружні суди складаються з судді, помічника шерифа, секретаря.

Муніципальні суди розглядають справи про незначні злочини та проступки, а також реєструють акти громадянського стану. Судді цих судів також визначають, чи “варте уваги” суду вищої інстанції вчинене діяння, що містить ознаки злочину, і розгляд якого не входить до компетенції муніципального суду. Остання правомочність обумовлює вирішальну роль муніципальних судів у тому, чи розпочинати судовий розгляд у справі про вчинення злочину.

Крім судів звичайної юрисдикції, в державі діє система судів спеціальної юрисдикції, до якої належать військові трибунали, фінансові трибунали, суди у справах неповнолітніх. Верховний суд Венесуели є найвищою судовою інстанцією і для судів спеціальної юрисдикції.

Судді всіх судових інстанцій, крім Верховного суду, призначаються за поданням міністра юстиції Конгресом. Суддя жодної з судових інстанцій не призначається довічно, що суттєво збільшує його залежність від органів виконавчої та законодавчої влади. Міністерство юстиції здійснює виплату заробітної плати суддям, а також організаційно забезпечує діяльність судових органів, що аж ніяк не сприяє незалежності суддів від органів виконавчої влади.

4. Інші дані

Грошова одиниця: 1 болівар = 100 центіссімо.

Офіційна мова: іспанська. Часто вживаються також індіанські мови.

Релігія: католики – 94%, протестанти – 2%, традиційні племенні релігійні вірування – 2%, іудеї – 2%.

Господарство: індустріально-аграрна країна.

ВВП/ос. = 3 100 доларів США.

Галузі народного господарства: сільське господарство – 5,9%, промисловість – 46,9%, торгівля, обслуговування, посередництво – 20,5, інші – 26,7%.

Земельні ресурси: рілля – 5,4%, сади і городи – 0,6%, пасовища – 19,1%, сади і городи – 54,4%, інші – 20,5%.

Найважливіші рослинні культури: цукрова тростина, кава, кокос, кукурудза, рис, картопля, какао, льон, тютюн, цитрусові, бана-

ни, бобові. Однією з основних галузей економіки є лісове господарство.

Тваринництво: ВРХ, свинарство, вівчарство. Розвинуте рибальство та видобуток перлин.

Корисні копалини: нафта, газ, алмази, залізо, вугілля, фосфати, морська сіль, золото.

Переробна промисловість: нафтогазова, виплавка заліза, алюмінію, цементу, сталеваріння, машинобудівна, харчова, текстильна, тютюнова, деревообробна.

Шляхи сполучення

Довжина залізниць – 336 км.

Довжина шосейних шляхів – 93 472 км, із них з твердим покриттям – 29 954 км.

Найважливіший водний шлях – р. Оріноко.

Найважливіші порти: Амай, Ла-Саліна, Алтаграція-Пуерто-Міранда, Пунта-Кардон, Пуерто-Ла-Круз, Маракайбо, Пуерто-Ордаз, Пуерто-Кабелло, Ла-Гуарія, Сьюдад-Гвіана.

Міжнародні аеропорти: Каракас, Маракайбо, Матурін.

Торгівля

Експорт: нафта та нафтопродукти, залізна руда, продукти хімічної промисловості.

Імпорт: машини і механізми, транспортні засоби, товари повсякденного вжитку, продукти харчування, сировина, продукти хімічної промисловості.

Найважливіші партнери: США, Канада, Німеччина, Японія, Італія, Бразилія, Великобританія, Іспанія, Нідерланди, Франція, Колумбія.

ГАЯНА

Республіка Гаяна

Держава у Південній Америці. Межує з Бразилією, Суринамом та Венесуелою.

1. Географічні дані

Територія: 214 969 кв. км (UN Data).

Населення: 836 000 ос. (UN Data).

З них східних індіців – 39–40%, африканців – 29–30%, американських індіанців – 10–11%, інших – 1–2%.

Густота населення: 4,2 ос./кв. км (UN Data).

Столиця: Джорджтаун.

Фізико-географічні відомості

Середню частину країни займає вкрита лісом Гаянська гірська місцевість, середньою висотою від 800 до 1200 м. На південь та на північ від Гаянських гір рельєф із гірського змінюється на пагорбистий. На півночі країни розташована рівнинна, вкрита лісом прибережна місцевість.

2. Історичні дані

- з найдавніших часів заселена індіанцями;
- 16 ст. – Гаяна відкрита іспанськими мореплавцями;
- кін. 16 ст. – перша висадка голландських купців;
- сер. 18 ст. – Гаяна складалася із 3 голландських колоній: Бербіс, Ессекібо, Демерара;
- 17–18 ст. – розвиток плантаційного господарства з використанням рабської праці;
- кін. 18 – поч. 19 ст. – боротьба за колоніальні володіння на півночі Південної Америки між Голландією, Англією, Францією;
- з 1814 р. – колонії Бербіс, Ессекібо, Демерара перейшли під управління Англії;

- 1871 р. – об'єднання колоній Бербіс, Ессескібо, Демерара в єдину колонію – Британську Гвіану;
- 1834 р. – відмінено рабство;
- 1939–45 рр. – посилення ролі американського і англійського капіталу в економіці держави;
- 1953 р. – прийнята конституція Британської Гвіани;
- 1966 р. – проголошення незалежної держави під назвою Гаяна.

3. Форма держави

Президентська республіка, унітарний устрій. Поділяється на 10 регіонів.

Виконавча влада

Главою держави та виконавчої влади в Гаяні виступає президент, який обирається терміном на 5 років. Вибори президента збігаються з виборами до законодавчого органу. Президентом стає кандидат під номером один із виборчого списку партії, яка на парламентських виборах одержала найбільшу кількість голосів. Переобрання однієї і тієї ж особи на наступний термін не обмежується. Президент відіграє домінуючу роль у здійсненні державної політики.

Функції:

- має право законодавчої ініціативи;
- володіє правом відкладального вето;
- має право розпускати законодавчий орган (у випадках коли парламент відхилив вето президента на законопроект);
- є верховним головнокомандувачем збройних сил;
- призначає віцепрезидентів, прем'єр-міністра республіки, міністрів та інших членів кабінету.

У випадку неможливості подальшого виконання президентом своїх обов'язків внаслідок хвороби або порушення Конституції парламент 2/3 голосів може усунути президента від посади. Після винесення такого рішення президент протягом 3 днів може або подати у відставку, або розпустити парламент.

Президент, віцепрезиденти, прем'єр-міністр та міністри утворюють Кабінет, який є основним органом виконавчої влади. Президент призначає, а також звільняє всіх членів Кабінету на власний розсуд. Віцепрезиденти та прем'єр-міністр обов'язково повинні бути членами парламенту. Щодо міністрів, які керують окремими міністерствами, така вимога не обов'язкова.

Кількість міністрів, віцепрезидентів у складі Кабінету не фіксована. Станом на 2026 р. до складу Кабінету входило 2 віцепрезиденти та 28 міністрів.

Законодавча влада

Законодавча влада в державі здійснюється однопалатним парламентом – Національними зборами. До складу законодавчого органу входить 65 депутатів. 53 депутати обираються всенародно за системою пропорційного представництва. Попри те, що в Гаяні діє унітарний устрій, 10 депутатів представляють інтереси адміністративних одиниць. Вони обираються представницькими органами дистриктів. Ще два депутати обираються Вищим народним конгресом – загальнонаціональним спеціальним консультативним органом.

Основною функцією Національних зборів є прийняття законів, які для введення в дію мають бути підписані президентом. У випадку накладення президентом вето, парламент може відхилити вето 2/3 голосів. Президент, зі свого боку, при виникненні такої ситуації має право розпустити парламент.

У складі парламенту діє інститут лідера парламентської меншості, який призначається президентом. Глава держави призначає лідера меншості з числа осіб, які, на його думку, зможуть найкраще виразити інтереси опозиції.

Судова влада

Загалом судова система Гаяни побудована на базі англійської судової системи, хоча деякий вплив на її формування було здійснено нідерландською системою.

Головною судовою ланкою Гаяни є Верховний суд, який складається з Високого суду та Апеляційного суду. Високий суд розглядає по першій інстанції цивільні і кримінальні справи, які віднесені до його компетенції. Апеляційний суд – скарги на рішення судів нижчих інстанцій.

У кожному з 10 дистриктів діє суд дистрикту, який розглядає по першій інстанції цивільні і кримінальні справи, які не віднесені до компетенції Високого суду.

Судді усіх судових ланок, крім канцлера Верховного суду, верховного судді Апеляційного суду і голови Високого суду, призначаються президентом республіки на невизначений строк. Однак термін перебування на посаді судді обмежений досягненням 62-річного, 65-річного віку (залежно від судової інстанції). Призначення канцлера Верховного суду, Верховного судді Апеляційного суду та Голови високого суду віднесено до компетенції судової комісії, члени якої призначаються президентом республіки.

4. Інші дані

Грошова одиниця: гаянський долар = 100 центів.

Офіційна мова: англійська.

Часто вживаються також хінді, урду, китайська, португальська.

Релігія: християни – 63,8%, індуїсти – 24,8%, мусульмани – 7,3%, інші – 4,1%.

Господарство: аграрна країна.

ВВП/ос. = 34 307 дол. США (world bank).

Галузі народного господарства: сільське господарство – 12%, промисловість – 55%, торгівля, обслуговування, посередництво – 33%.

Земельні ресурси: рілля – 2%, пасовища – 6%, ліси – 85,5%, інші – 6,5%.

Рослинництво: цукрова тростина, рис, банани, кокос, солодка картопля, кава, кукурудза.

Тваринництво: ВРХ, свинарство, вівчарство.

Корисні копалини: боксити, золото, алмази, нафта.

Переробна промисловість: цукрова, харчова, тютюнова, виробництво рому, сірників.

Шляхи сполучення

Довжина шосейних шляхів 4830 км.

Найважливіші порти: Джорджтаун, Новий Амстердам.

Міжнародний аеропорт: Джорджтаун.

Торгівля

Експорт: цукор, рис, деревина, золоті руди, боксити, алмази.

Імпорт: продовольство, паливно-мастильні матеріали, товари, повсякденного вжитку, машини та механізми.

Найважливіші партнери: США, Великобританія, Канада, Тринідад і Тобаго, Японія, РФ, Китай.

ЕКВАДОР

Республіка Еквадор

Держава у Південній Америці. Межує з Колумбією, Перу.

1. Географічні дані

Територія: 248 360 кв. км.

Населення: 18 300 000 ос.

З них індіанців – 40%, метисів – 40%, європейців – 10%, негрів, мулатів – 10%.

Густота населення: 74 ос./кв. км.

Столиця: Кіто.

Найбільші міста: Гуаякіль – 3 200 000, Кіто – 2 600 000, Куенка – 500 000, Санто-Домінго – 370 000, Мачала – 300 000.

Фізико-географічні відомості

Прибережні рівнинна та горбиста місцевість відокремлені від Амазонського басейну височинами, які оточені двома масивами Анд. Амазонський басейн на сході країни рівнинний, вкритий лісами. У гірській місцевості часто трапляються землетруси, вершини деяких гір займають діючі вулкани. Найвища точка Сіоразо 6310 м. Найважливіші річки: Напо, Пастаза, Дауле.

2. Історичні дані

- з найдавніших часів заселена індіанцями;
- кін. 1 тис. до н.е. – на території сучасного Еквадору утворено індіанську державу – Королівство Кіту;
- з кін. 15 тис. – Еквадор завойований державою інків;
- 1526 р. – початок іспанської колонізації;
- 1530–40 рр. – утворення перших міст – Кіто, Гуаякіль. На території Еквадору виникає іспанське колоніальне утворення – аудієнція Кіто;

- 1542–1739 рр. – Еквадор у складі іспанського віцекоролівства Перу;
- з 1739 р. – у складі віцекоролівства Нова Гранада;
- 17–19 ст. – активний розвиток феодального землеволодіння з використанням рабської праці;
- 1822 р. – Еквадор увійшов до складу Великої Колумбії як область Кіто;
- 1830 р. – утворення незалежної республіки;
- 1852 р. – скасовано рабство;
- 19 ст. – важливу роль в економіці держави відіграє англійський капітал;
- 1942 р. – Еквадор розірвав відносини з країнами фашистського блоку;
- 1945–72 рр. – держава перебувала у фактичній економічній залежності від США;
- 1972 р. – Державний переворот. Встановлення влади націоналістичного уряду.

3. Форма держави

Президентська республіка, унітарний устрій. Поділяється на 22 провінції: Асай, Болівар, Канар, Карчі, Чімборазо, Котопаксі, Ель-Оро, Есмеральдас, Галапагос, Гайас, Імбабура, Лоха, Лос-Ріос, Манабі, Морона-Сантьяго, Напо, Оррелана, Пастанза, Пічінча, Сукумбіос, Тангураха, Самора-Чінчіпе.

Виконавча влада

Виконавча влада в Еквадорі здійснюється президентом, віцепрезидентом, міністрами та іншими державними службовцями. Главою держави та виконавчої влади є президент, який обирається всенародними прямими виборами терміном на 4 роки. Переобрання діючого президента на наступний термін заборонено. Главою держави може стати вроджений громадянин Еквадору, який досяг 35-річного віку. Президентом не може стати віцепрезидент, який виконував свої обов'язки безпосередньо перед виборами, а також близькі родичі діючого президента, особи, які займають вищі релі-

гійні посади, представники іноземних компаній. Міністри, військовослужбовці, працівники поліції, якщо вони бажають бути обраними на посаду президента, повинні подати у відставку не пізніше, як за 6 місяців до чергових виборів.

Функції президента:

- виступає гарантом конституції і законодавства;
- підписує і промульгує закони;
- володіє правом відкладального вето;
- має право призначати національний референдум із важливих питань;
- несе відповідальність за національну безпеку;
- призначає і звільняє з посади міністрів, губернаторів, глав дипломатичних представництв, а також інших вищих посадових осіб;
- пропонує парламенту кандидатури генерального прокурора-міністра юстиції, генерального контролера, міністра фінансів, керівників державних банків та найважливіших державних корпорацій і підприємств;
- визначає зовнішню політику держави;
- вступає у міжнародні відносини з іншими державами від імені Еквадору;
- після погодження з парламентом здійснює ратифікацію міжнародних договорів;
- є верховним головнокомандувачем збройних сил та поліції;
- призначає на вищі посади в збройних силах та в поліції;
- присвоює вищі військові та поліцейські звання і чини;
- оголошує мобілізацію та демобілізацію, здійснює безпосереднє керівництво над збройними силами і поліцією у випадку війни.

Президент має право вводити надзвичайний стан у випадку можливої іноземної агресії, природної катастрофи, внутрішніх заворушень, а також в інших випадках, які загрожують безпеці нації. У випадку оголошення надзвичайного стану президент отримує додаткові повноваження. Глава держави своїм актом має право

встановлювати податки, змінювати використання статей бюджету (лише у випадках іноземної агресії або природної катастрофи), переносити резиденцію уряду зі столиці в інше місце, відкривати і закривати морські порти; вводити цензуру в засобах масової інформації; тимчасово призупиняти здійснення окремих видів прав і свобод. Для попередження свавілля з боку органів виконавчої влади парламент має право відмінити надзвичайний стан, введений президентом республіки.

Президент наділений значними повноваженнями в законодавчій сфері. Так, глава держави має право вносити законопроект до парламенту, бути присутнім при його розгляді. Законопроекти з економічних питань повинні бути розглянуті протягом 15 днів. Президент упродовж 10 днів із часу прийняття парламентом закону має право підписати його або повернути в парламент для внесення до нього поправок. Парламент долає президентське вето $\frac{2}{3}$ голосів. Крім того, президент має право скликати законодавчий орган на екстраординарну сесію, під час якої парламент має розглянути законопроекти, запропоновані президентом.

У випадку дострокового припинення повноважень президента внаслідок смерті, відставки, хвороби, яка виключає можливість подальшого виконання обов'язків, а також у випадку його відсутності в столиці протягом 30 і більше днів без дозволу парламенту, передбачається зайняття посади президента віцепрезидентом.

Віцепрезидент обирається в парі з президентом на той же термін і повинен відповідати всім вимогам, що висуваються для зайняття посади президента. Віцепрезидент є посадовою особою виконавчої влади і покликаний допомагати у здійсненні президентом покладених на нього функцій.

До системи органів виконавчої влади входить також Кабінет міністрів, до складу якого входять міністри, що очолюють міністерства, а також державні секретарі з рангом міністра. Міністром може стати громадянин Еквадору, який володіє усім спектром прав громадянина та досяг 30-річного віку.

Законодавча влада

Законодавча влада в Еквадорі здійснюється однопалатним Конгресом. До складу парламенту входять дві категорії представників: ті, які обрані по загальнодержавному виборчому округу (національні представники), та ті, що обрані від регіонів (провінційні представники). Національним представником може бути обраний громадянин Еквадору, який є членом політичної партії, володіє всім спектром прав громадянина, досяг 30-річного віку. Провінційним представником може бути обраний громадянин Еквадору, який є членом політичної партії, володіє всім спектром прав громадянина, досяг 25-річного віку. Крім цього, провінціальні представники повинні народитися на території області, де вони балотуються, або прожити на території цієї області не менше 3 років. Обидві категорії представників обираються прямими виборами, за пропорційною виборчою системою. Термін перебування на посаді провінційних представників становить 2 роки, а національних – 1 рік. Заборонено висунення кандидатур для зайняття посади представника особам, які займають посади в органах виконавчої та судової влади, є військовослужбовцями, священнослужителями або представниками іноземних компаній. Зайняття посади представника є несумісним із зайняттям будь-яких інших посад, крім викладацької роботи. Представники користуються правом особистої недоторканності, якого вони можуть бути позбавлені лише за рішенням Конгресу.

Парламент збирається щорічно на одну сесію – з 10 вересня по 8 жовтня. На початку кожної сесії Конгрес обирає зі свого складу президента та віцепрезидента, а також двох секретарів, які не є членами парламенту. Строк повноважень обраних осіб – 1 рік. Парламент формує чотири профільні законопроекти. Крім цього законодавчі комісії на спільних засіданнях, утворюють спеціальний орган, який схвалює або відхиляє законопроекти, розроблені комісіями, проекти міжнародних договорів, а також дає висновки щодо законності підзаконних нормативних актів.

Конгрес володіє значними повноваженнями у законодавчій сфері, а також у сфері контролю за виконавчою і судовою владою.

Функції Конгресу:

- внесення змін до конституції;
- прийняття законів;
- тлумачення норм конституції та законів;
- встановлення податків і зборів;
- надання згоди на укладення міжнародних договорів;
- заслуховує щорічні звіти вищих посадових осіб, включаючи президента республіки;
- за поданням президента республіки призначає на посаду міністра юстиції – генерального прокурора, генерального контролера, міністра фінансів та деяких інших посадових осіб;
- призначає на посади суддів Верховного суду;
- має право відмінити введений президентом надзвичайний стан;
- надає дозвіл президенту залишити територію Еквадору;
- має право висловити вотум недовіри будь-якому міністру, що тягне відставку останнього;
- має право оголосити амністію.

Крім цього Конгрес має право усунути з посади та ініціювати судовий розгляд у випадку вчинення президентом та деякими іншими посадовими особами злочину. Процедура усунення з посади відбувається наступним чином. Парламент формує перелік питань, на які потрібно дати відповідь звинуваченій посадовій особі. Питання передаються особі за 5 днів до засідання законодавчого органу. Під час засідання Конгрес абсолютною більшістю голосів приймає рішення щодо усунення або залишення на посаді звинуваченого. У випадку усунення з посади розпочинається звичайний судовий розгляд справи.

Судова влада

В Еквадорі існує три судові органи, які очолюють судову систему і є рівнозначними за своїм статусом. Цими органами є Верховний суд, Фінансовий трибунал, Адміністративний трибунал.

У компетенцію Фінансового трибуналу входить розгляд спорів, які виникають між платниками податків і фіскальними органами.

Адміністративний трибунал займається розглядом справ, пов'язаних зі скаргами на дії органів виконавчої влади.

Верховний суд є вищим судовим органом загальної юрисдикції, який покликаний координувати дії нижчестоящих судів, узгалянювати судову практику, здійснювати кадрове забезпечення верховних судів провінцій. Верховний суд складається з 5 палат та очолюється президентом. Усі палати разом утворюють пленум Верховного суду.

Судді Верховного суду, Адміністративного суду, Фінансового суду призначаються Конгресом. Усі три вищі судові інстанції володіють правом законодавчої ініціативи.

На рівні провінцій діють верховні суди, які переглядають рішення та призначають суддів нижчих за рангом, контролюють їх діяльність. Верховні суди розглядають по першій інстанції справи щодо звинувачення губернаторів округів та мерів міст.

Судами першої інстанції є суди в кримінальних і цивільних справах, які розглядають більшість судових справ. У компетенцію даних судів також входить контроль за дотриманням законності в тюрмах та місцях відбuvання покарань. Крім цього в Еквадорі діє система судів обмеженої юрисдикції, які розглядають деякі категорії справ по першій інстанції, а також система спеціальних судів (трудові суди, суди у справах неповнолітніх).

4. Інші дані

Грошова одиниця: сукре = 100 сентаво.

Офіційна мова: іспанська. Часто вживається також мова кечуа.

Релігія: католики – 90%, традиційні вірування – 9%, інші – 1%,

Господарство: аграрна країна.

ВВП/ос. – 7 210 доларів США.

Галузі народного господарства: сільське господарство – 13,7%, промисловість – 37,8%, торгівля, обслуговування, посередництво – 23,5%, інші – 25%.

Земельні ресурси: рілля – 6,3%, сади і городи – 3,1%, пасовища – 9,2%, ліси – 53,3%, інші – 28,1%.

Найважливіші рослинні культури: цукрова тростина, банани, кукурудза, рис, картопля, какао, бавовна, пшениця, ячмінь, тютюн, китайське дерево, гумове дерево, токула.

Тваринництво: свинарство, ВРХ, вівчарство, конярство, розведення віслюків та косуль.

Корисні копалини: нафта, золото, срібло, мідь, цинк, сіль, сірка.

Переробна промисловість: текстильна, харчова, нафтопереробна, фармацевтична, деревообробна, шкіряна.

Шляхи сполучення

Довжина залізниці: 971 км.

Довжина шосейних шляхів: 43 709 км, із них 8 570 км із твердим покриттям.

Найважливіші порти: Гуаякіль, Есмеральдас, Манта, Пуерто-Болівар.

Міжнародні аеропорти: Кіто, Гуаякіль.

Торгівля

Експорт: нафта, банани, кава, какао, продукти харчування.

Імпорт: машини та механізми, продукти хімічної промисловості, продовольство, ліки, товари повсякденного вжитку, сировина.

Найважливіші партнери: США Японія, Панама, Німеччина, Колумбія, Чилі, Канада, Перу, Китай.

КОЛУМБІЯ

Республіка Колумбія

Держава у Південній Америці. Межує з Венесуелою, Бразилією, Перу, Еквадором.

1. Географічні дані

Територія: 1 141 748 кв. км (UN Data).

Населення: 53 426 000 ос. (UN Data).

Із них метисів – 50%, європейців – 20%, мулатів – 17%, негрів – 4%, замбо – 3%, індіанців – 6%.

Густота населення: 47 ос./кв. км (world bank).

Столиця: Богота.

Найбільші міста: Богота – 7 938 000 (11 508 000), Медельїн – 2 635 000 (4 177 000), Калі – 2 285 000 (3 135 000), Барранкілья – 1 343 000 (2 404 000), Картахена – 1 066 000 (1 115 000), Кукута – 816 000 (957 000), Букараманга – 624 000 (1 379 000), Ібаге – 546 000 (618 000), Санта-Марта – 567 000 (570 000), Перейра – 483 000 (605 000), Манісалес – 459 000 (559 000), Пасто – 416 000 (425 000) (City population).

Фізико-географічні відомості

Територію країни з півдня на північ пересікають кілька паралельно розташованих гірських масивів (Західні Кордільєри, Середні Кордільєри, Східні Кордільєри), які відносяться до Андської гірської системи. Поміж них родючі долини та високі плоскогір'я. На північ від гірських масивів розташована болотяниста прибережна до Антильського (Карибського) моря місцевість, на сході – тропічна савана, яка поступово змінюється лісовою місцевістю. Найвища точка – Крістобаль Колон 5800 м. Найважливіші річки – Магдалена, Каука, Какета, Оріноко, Путумайо, Мета, Гуав'яре.

2. Історичні дані

- з найдавніших часів територія Колумбії заселена індіанцями;
- 1499 р. – відкриття Колумбії іспанцями;
- 1525 р. – заснування першого міста – Санта-Марта;
- з 1533 р. – поступове завоювання сучасної території колоністами;
- з 1542 р. – до 1718 р.у складі іспанського віцекоролівства Перу;
- 1718–23 рр. – на території сучасної Колумбії створено віцекоролівство Нова Гранада;
- з 1739 р. – віцекоролівство Нова Гранада включає до свого складу Венесуелу, Еквадор, Панаму;
- з 18 ст. – поступове зростання феодальних латифундій, які використовували працю рабів. Початки золотодобувної промисловості;
- 1810–19 рр. – війна за незалежність від Іспанії;
- з 1919 р. – проголошена незалежна федеративна республіка Велика Колумбія, яка включала до свого складу, крім Колумбії, Венесуелу, Еквадор;
- з 1830 р. – від Великої Колумбії відокремлюється Венесуела, пізніше – Еквадор;
- 1832 р. – прийняття Конституції;
- 19–20 ст. – посилення ролі американського та англійського капіталу в економіці держави;
- 1851 р. – відмінено рабство;
- 1863 р. – запроваджено федеративний устрій. Нова назва держави – Сполучені Штати Колумбії;
- 1886 р. – перетворення Колумбії в унітарну державу;
- 1903 р. – відокремлення від Колумбії Панами;
- кін. 40-х років 20 ст. – початок боротьби селян за право власності на землю;
- 1962 р. – у державі проведено аграрну реформу.

3. Форма держави

Президентська республіка, унітарний устрій. Поділяється на 32 департаменти та 1 столичний район.

Виконавча влада

Главою держави і виконавчої влади є президент, який обирається шляхом всенародних прямих виборів. Термін перебування глави держави на посаді складає 4 роки. Переобрання діючого президента на повторний термін не допускається. Президентом може стати уроджений громадянин Колумбії, який досяг 55-річного віку і володіє активним виборчим правом та всім спектром політичних прав громадян.

Крім цього, Конституція встановлює, що главою держави може бути особа, яка перед балотуванням займала посаду члена законодавчого органу, міністра, губернатора однієї з територіальних одиниць або була професором університету не менше 5 років чи займала посаду, для заняття якої особа повинна мати науковий ступінь.

Функції президента:

- визначає внутрішню та зовнішню політику держави;
- бере участь у законодавчому процесі;
- має право вносити законопроекти, які парламент повинен розглянути позачергово;
- має право видавати декрети, які мають силу закону;
- за дорученням Конгресу має право видавати нормативні акти з силою закону, які регулюють найважливіші сфери суспільних відносин (наприклад, у 1964 р. президентом було реорганізовано судову систему);
- призначає та звільняє міністрів, членів уряду, керівників відомств, що входять до складу виконавчої влади;
- призначає та звільняє губернаторів 23 департаментів та 9 територій;
- подає до сенату для затвердження кандидатури міністра юстиції, генерального прокурора та деяких інших посадових осіб;
- здійснює керівництво столичним округом, через призначуваних урядових чиновників;
- є верховним головнокомандувачем збройних сил та національної поліції;

- за згодою сенату оголошує наступальну війну, без згоди сенату оголошує війну у випадку інтервенції іноземних військ на територію Колумбії;

- у надзвичайних випадках має право оголошення стану облоги, при якому тимчасово припиняється здійснення громадянами всього комплексу прав і свобод;

- представляє державу у міжнародних відносинах;

- має право укладати міжнародні договори.

Глава держави займає домінуюче положення у керівництві державою.

Тим не менше, Конгрес та судові органи виступають тією протигаю, що забезпечує реальну дію принципу розподілу влад у Колумбії. Так, у 1988 р. Верховний суд відмінив дію кількох президентських декретів, які, встановлюючи стан облоги, суттєво збільшували повноваження виконавчої влади та перебирали на себе найважливіші повноваження законодавчої влади.

Таким чинком Верховний Суд фактично відміняв облоговий стан та відновив рівновагу між законодавчою і виконавчою гілками влади.

У випадку відставки або неможливості виконання президентом своїх обов'язків, виконання цих обов'язків покладається на посадову особу, яка обирається Конгресом кожні два роки. Якщо Конгрес не обрав такої особи, виконання обов'язків глави держави тимчасово покладається на міністра закордонних справ. Вибори нового президента повинні бути призначені протягом трьох місяців.

До системи виконавчої влади, крім президента, входить ще й уряд, який складається з кабінету міністрів, різного роду адміністративних відомств та багатьох державних організацій, підприємств та об'єднань. До складу кабінету міністрів входить 13 міністрів, які очолюють міністерства. Міністри та керівники інших відомств призначаються та звільняються президентом.

Необхідно зазначити, що серед міністерств не всі користуються однаковим впливом на формування і здійснення політики держави. Так, міністерство уряду користувалось і користується, напевно,

найбільшим впливом серед інших міністерств. Це пов'язано з тим, що міністр уряду виконує перш за все політичні функції, контролює виборчий процес, здійснює координацію роботи губернаторів адміністративних одиниць та фактично є зв'язуючою ланкою між президентом і губернаторами. Міністерство закордонних справ посилає одне з найважливіших місць серед інших міністерств через те, що воно є центральним органом щодо здійснення міжнародної політики, а також його глава у деяких випадках виконує функції президента. Це ж стосується і міністерств національного захисту, юстиції, фінансів.

Законодавча влада

Функції законодавчої влади в Колумбії здійснює Конгрес, як у цілому, так і кожна з його палат окремо, а також Президент республіки.

Основним органом законодавчої влади виступає Конгрес, який складається з двох палат: сенату та палати представників. До складу сенату входить 114 сенаторів, до складу палати представників – 199 членів. Кожна з палат очолюється президентом, який обирається з-поміж членів палати протягом 60 днів із дня початку повноважень конкретного складу палати.

Конгрес працює сесійно з 20 липня по 16 грудня кожного року. Президент республіки має право скликати позачергову спеціальну сесію. Згідно з конституцією, Конгрес має самостійно зібратись на позачергову сесію у випадку оголошення стану облоги у державі.

Палати Конгресу мають як спільні, так і окремі повноваження. До спільних повноважень належать:

- прийняття, зміна, припинення дії законодавства;
- обрання особи, що виконує функції президента у разі дострокового припинення повноважень останнього;
- зміна кордонів між адміністративними одиницями у випадку утворення нових департаментів або територій, припинення діяльності існуючих внаслідок об'єднання або приєднання;
- прийняття рішення про перенесення столиці;

- нагляд за діяльністю уряду, а також за створенням нових органів виконавчої влади;
- вирішення питань щодо державних доходів, надання державних кредитів, погашення кредиторської заборгованості держави;
- вирішення питань щодо грошової одиниці держави.

Серед основних повноважень палати представників необхідно вказати такі:

- за поданням президента республіки обирає половину складу верховного суду;
- за поданням президента республіки обирає міністра юстиції, генерального прокурора, генерального контролера;
- контролює бюджетні та казначейські питання;
- приймає законодавство, що регулює податкові відносини;
- висуває обвинувачення проти вищих посадових осіб.

Основними повноваженнями сенату є:

- приймає відставку президента;
- підтримує обвинувачення, які висунуті палатою представників проти вищих посадових осіб республіки;
- надає дозвіл на тимчасове залишення президентом території республіки;
- надає згоду на призначення вищих військових посадових осіб та на надання вищих військових чинів;
- затверджує оголошений президентом стан війни;
- надає згоду на входження іноземних військ на територію держави.

Члени обох палат обираються на 4-річний термін. Вибори до Конгресу, як правило, збігаються з виборами президента. Сенатори і представники мають право переобрання на наступний термін. Членом палати представників може бути громадянин Колумбії, який досяг 25-річного віку і володіє активним виборчим правом.

Сенатором може бути обраний громадянин Колумбії, який володіє активним виборчим правом і досяг 30-річного віку. Як сенатори, так і представники наділені імунітетом та правом особистої недоторканості.

Усі члени Конгресу обираються від територіальних одиниць (департаментів і територій) за системою пропорційного представництва.

Кожна адміністративна одиниця обирає по два сенатори, а також додатково по одному сенатору на кожні 200 000 жителів. Представники обираються з розрахунку мінімум 2 представники від адміністративної одиниці, плюс по одному представнику на кожні 100 000 жителів. Для кожного конгресмена обирається також заступник, який повинен виконувати обов'язки конгресмена у разі його відсутності.

Насамкінець необхідно зазначити, що Конгрес займає важливе становище у формуванні державної політики та є достатньо незалежним від інших гілок влади.

Традиційно Конгрес Колумбії вважається найнезалежнішим законодавчим органом з усіх країн Латинської Америки.

Судова влада

Система судової влади в Колумбії включає до свого складу Верховний суд, районні суди, муніципальні суди. Крім цього, в державі існує система адміністративної юрисдикції, очолювана державною радою, яка покликана вивчати нормативні акти органів виконавчої влади на предмет законності, а також вирішувати справи стосовно скарг на дії посадових осіб.

Особливістю колумбійської судової системи є наявність певного контролю з боку виконавчої влади, яка здійснює його через міністерство юстиції та державну раду. Міністерство юстиції має своїм завданням забезпечення нормального функціонування судових органів, а також виконання кримінальних покарань.

Верховний суд Колумбії є найвищою ланкою судової системи, яка складається з 4 палат: у цивільних справах, у кримінальних справах, у трудових справах, у конституційних справах.

Для вирішення особливо важливих питань перші три палати утворюють пленарний комітет.

Верховний суд розглядає справи про злочини, вчинені вищими посадовими особами, вирішує справи, в яких однією зі сторін

виступають уряди іноземних держав, вирішує питання, щодо відповідності актів законодавства конституції, а також інші питання, віднесені до його компетенції.

До складу Верховного суду входять 24 судді, половина з яких за поданням президента призначається палатою представників, а друга половина – сенатом. Судді призначаються довічно. На Верховний суд також покладено повноваження з організації судової системи. Так, суд найвищої інстанції обирає суддів верховних судів районів, останні, зі свого боку, обирають суддів нижчестоящих судів.

Державна рада виконує дві основні функції:

1) в якості консультативного органу при президентові вносить пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства та розробляє законопроекти;

2) вирішує як суд найвищої інстанції справи щодо скарг на дії посадових осіб, а також справи щодо відповідності нормативних актів органів виконавчої влади чинному законодавству.

У справах щодо відповідності актів чинному законодавству державна рада діє як судова інстанція, прирівняна до Верховного суду.

Територія Колумбії розділена на судові райони, кожний з яких очолюється верховним судом району, до складу якого входить мінімум 3 судді. Судді районного суду призначаються вперше на 5-річний термін, а після відбуття 5-річного терміну на невизначений строк. Верховні суди районів контролюють діяльність нижчестоящих муніципальних судів, судів у справах неповнолітніх та інших спеціалізованих судів.

На рівні кожної адміністративної одиниці діє адміністративний суд, який входить до системи адміністративної юрисдикції, очолюваної державною радою. Основною функцією цих судів є розгляд справ за скаргами на дії посадових осіб та державних органів на території адміністративної одиниці.

Крім вищенаведених судових органів у Колумбії діє інститут громадських повірених. Повірені мають своїм завданням контролювати виконання законодавства, підзаконних нормативних актів та судових рішень.

Повірені призначаються президентом за поданням генерального прокурора.

4. Інші дані

Грошова одиниця: колумбійське песо = 100 центаво.

Офіційна мова: іспанська. Часто вживається також індіанська (чібча) мова.

Релігія: католики – 95%, протестантів, іудеїв – 5%.

Господарство: аграрно-індустріальна країна.

ВВП/ос. = 7919 доларів США (world bank).

Галузі народного господарства: сільське господарство – 26,1%, промисловість – 28,7%, торгівля, обслуговування, посередництво – 25,1%, інші – 20,1%.

Земельні ресурси: ріллі – 3,9%, сади і городи – 1,5%, пасовища – 16,9%, ліси – 74,3%, інші – 3,4%.

Найважливіші рослинні культури: кава, рис, банани, цукрова тростина, картопля, какао, тютюн, льон.

Тваринництво: ВРХ, вівчарство, птахівництво, конярство, сви-нарство. Розвинуте морське та річкове рибальство.

Користі копалини: нафта, золото, сірка, вугілля, залізо, уран, боксити, нікель, платина, сіль, смарагд.

Переробна промисловість: виплавка заліза, автомобільна (складання автомобілів іноземних марок), цементна, хімічна, дере-вообробна, паперова, текстильна, шкіряна, цукрова, м'ясна, нафто-переробна, виробництво пальмового масла, вирощування рідкісних порід деревини.

Шляхи сполучення

Довжина залізниці – 2620 км.

Довжина шосейних шляхів – 107 377 км.

Внутрішні водні шляхи – Магдалена, Оріноко

Найважливіші порти: Буенавентура, Баранкіл'я, Санта-Марта, Картагена, Тумако.

Міжнародні аеропорти: Богота, Калі, Картагена, Меделін, Ба-ранкіл'я, о. Сан-Андрес.

Торгівля

Експорт: кава, льон, нафта, банани, тютюн, цукор, м'ясо, риба, цемент, живі тварини, шкіра, деревина, смарагд.

Імпорт: машини та механізми, електроніка, транспортні засоби, метали, овочі, текстильні вироби, папір, продовольство, пластмаси.

Найважливіші партнери: США, Німеччина. Японія, Франція, Нідерланди, Іспанія, Еквадор, Швеція, Великобританія.

ПАРАГВАЙ

Республіка Парагвай

Держава у Південній Америці. Межує з Бразилією, Болівією, Аргентиною.

1. Географічні дані

Територія: 406 752 кв. км.

Населення: 7 013 000 ос. (UN Data).

Із них метисів – 95%, індіанців – 2,3%, європейців, японців – 2,7% (UN Data).

Густота населення: 17.3 ос./кв. км (UN Data).

Столиця: Асунсьйон.

Найбільші міста: Асунсьйон – 1 314 663, Сьюдад-дель-Есте 412 725, Енкарнасьйон – 170 683, Коронель-Ов'єдо – 112 027, Каагуасу – 109 926, Педро-Хуан-Кабальєро – 109 096, Консепсьйон – 91 441, Вільярріка – 77 048, Ернандаріас – 71 283.

Фізико-географічні відомості

Східна частина країни зайнята Бразильською височиною заввишки близько 400–700 м. Основна частина Парагваю зайнята піщано-болотистою, вкритою лісом місцевістю Гран Чако.

Найвища точка – Серро-Перо 842 м.

Найважливіші річки: Парагвай, Пілкомайо, Парана. Найважливіше озеро – Іпоа.

2. Історичні дані

- з найдавніших часів заселена індіанцями;
- з 1516 р. – початок завоювання Парагваю іспанцями;
- 1524–37 рр. – створення іспанської колонії з центром у м. Асунсьйон;

16–17 ст. – поступове встановлення феодального ладу з використанням праці рабів;

- з 16 ст. – Парагвай входив до складу іспанського віцекоролівства Перу;

- наприкінці 16 ст. – створено віцегубернаторство Парагвай, до складу якого входили сучасні Парагвай, Уругвай, Аргентина та частково Болівія і Бразилія;

- з 1620 р. – на території віцегубернаторства створені два губернаторства: Буенос-Айрес і Парагвай;

- 17–18 р. – період боротьби за владу між духовними і світськими феодалами;

- 1607–1768 рр. – більша частина Парагваю опинилась під владою єзуїтів;

- з 1768 р. – володіння єзуїтів переходять у власність іспанської корони;

- з 1776 р. – Парагвай у складі віцекоролівства Ла-Плата;

- з 18 р. – поступове пожвавлення торгівлі і ремесла;

- 1811 р. – оголошення незалежності Парагваю. Встановлення авторитарного правління диктатора Франсія;

- 1864–70 р. – Парагвайська війна. Втрата 1/2 колишньої території;

- 19 ст. – посилення ролі американського та англійського капіталу в економіці держави;

- 1932–35 рр. – війна Парагваю з Болівією;

- 1939–45 рр. – Парагвай оголосив нейтралітет у Другій світовій війні, але фактично підтримував фашистський блок. Після закінчення війни надав притулок багатьом фашистам;

- 1954 р. – встановлення військової диктатури.

3. Форма держави

Президентська республіка, унітарний устрій. Поділяється на 17 департаментів та столичний департамент.

Виконавча влада

Конституція Парагваю передбачає розподіл державної влади на три галузі: законодавчу, виконавчу і судову. Але в державі спостерігається домінування виконавчої влади, точніше її глави – президента, в управлінні державою та здійсненні державної політики.

Главою держави і виконавчої влади є президент, який обирається всенародними прямими виборами, терміном на 5 років. Президентом може стати уроджений громадянин Парагваю, який досяг 40-річного віку, характеризується бездоганною репутацією, сповідує римо-католицьку віру.

Конституція не передбачає утворення поста віцепрезидента. У випадку дострокового припинення повноважень діючого президента внаслідок хвороби, смерті, недієздатності, відставки парламент призначає виконуючого обов'язки президента. Якщо до закінчення терміну, на який був обраний президент, залишилось не більше 3 років, виконуючий обов'язки глави держави здійснює президентські функції до закінчення 5-річного терміну. У випадку, коли до закінчення строку, на який був обраний президент, залишилось більше 3 років, парламент протягом 3 місяців із дня дострокового припинення повноважень оголошує вибори нового президента, який обирається на період часу, що залишився до закінчення 5-річного терміну. Президент виконує такі функції:

- бере участь у законодавчому процесі;
- визначає структуру і функції органів центральної влади;
- призначає на посади і звільняє з посади міністрів;
- призначає членів державної ради;
- призначає ректора національного університету, главу національного банку, голову національної економічної ради;
- є верховним головнокомандувачем збройних сил;
- присвоює військові звання від лейтенанта до полковника; за згодою парламенту присвоює звання вище полковника;

- за згодою парламенту призначає дипломатичних представників та суддів Верховного суду;
- за згодою Верховного суду призначає суддів нижчестоящих судів;
- за погодженням із державною радою та за згодою парламенту призначає на посаду міністра юстиції-генерального прокурора.

Крім цього, президент у випадку зовнішньої небезпеки або внутрішньої кризи має право вводити стан облоги, який передбачає тимчасове припинення реалізації деяких прав та свобод громадян; про таке рішення президент зобов'язаний повідомити парламент протягом 5 днів.

Серед особливих повноважень президента необхідно виділити право «еклезіастичного патронату», яке йому було надано згідно з домовленістю між Парагваєм і Святим Престолом (Ватиканом) і оформлено конкордатом.

Відповідно до цієї домовленості президент Парагваю підтримує, в тому числі матеріально, функціонування Католицької церкви на території Парагваю, взамін чого Ватикан призначає посадових осіб духовенства за поданням президента. Історично склалося, що кандидатури, запропоновані президентом майже завжди призначаються на посади. Органами виконавчої влади також є кабінет міністрів та державна рада. До складу кабінету входять призначені президентом міністри, які очолюють міністерства. Кількість міністерств не обмежується, але Конституція вказує на те, що кількість міністерств не повинна бути менше п'яти.

Державна рада є дорадчим органом, який діє при президентові. До складу державної ради входять члени кабінету міністрів, ректор національного університету, архієпископ Асунсьйонський (головна посадова особа католицької церкви в Парагваї), по одному старшому офіцеру у відставці від армії, флоту, авіації, два члени, які представляють сільськогосподарські організації, по одному члену від промислових торгових організацій та один член,

який представляє інтереси найманих працівників. Останні п'ять членів повинні бути обрані названими організаціями. Призначає на посади членів ради президент Парагваю. До компетенції ради належить обговорення законопроектів, запропонованих президентом, міжнародної політики, а також кандидатів, запропонованих на посаду міністра юстиції.

Законодавча влада

Законодавча влада здійснюється двопалатним Національним конгресом, який складається із сенату та палати представників. До складу сенату входять 45 сенаторів, а до складу палати представників – 80 представників. Сенатори та представники обираються на загальних виборах строком на 5 років. Заступники сенаторів та представників обираються з метою заміни на посаді обраних сенаторів та представників у випадку дострокового припинення повноважень останніх.

Обидві палати засідають щорічно з 1 квітня по 20 грудня. Президент має право продовжувати регулярні сесії парламенту, а також наділений правом скликати спеціальні сесії за межами періоду, визначеного для регулярних сесій. Сенатором та представником може стати уроджений громадянин Парагваю, який не займає посаду військовослужбовця та не володіє духовним саном. Віковий ценз для зайняття посади представника – 25 років, сенатора – 35 років. Члени обох палат обираються на 5 років, які збігаються з термінами перебування на посаді президента. Переобрання членів парламенту на наступний термін не заборонено.

Функції Національного конгресу:

- прийняття, зміна, відміна законів;
- дає згоду на виділення державних кредитів, встановлення системи оподаткування;
- приймає бюджет;
- ратифікує міжнародні угоди;
- оголошує амністію.

Національний конгрес утворює постійну комісію, до складу якої входять 6 сенаторів та 12 представників, які обираються членами кожної з палат. Постійна комісія покликана гарантувати виконання Конституції та законів у міжсесійний період, а також зобов'язана вчасно скликати парламент на чергову сесію, виконувати інші повноваження, визначені Конституцією.

Національний конгрес зобов'язаний обговорити законопроекти, запропоновані президентом на черговій сесії. У випадку неприйняття рішення щодо таких законопроектів під час чергової сесії президент має право продовжити термін сесії або скликати парламент на позачергову. Президент володіє правом відкладального вето на прийняті парламентом закони, яке долається 2/3 голосів кожної з палат Конгресу. У випадку, коли законопроект прийнятий однією палатою відхиляється іншою палатою, він повертається на додаткове обговорення до палати, що його прийняла. У разі повторного прийняття його палатою 2/3 голосів, він може бути відхилений лише 2/3 голосів іншої палати. У разі його невідхилення або залишення без розгляду протягом 3 місяців іншою палатою, законопроект вважається прийнятим і передається для підписання президенту.

Судова влада

Судова система Парагваю складається з Верховного суду, апеляційних судів, судів першої інстанції, мирових судів, а також військових судів. До складу Верховного суду входять 5 суддів, які призначаються президентом за згодою сенату. Суддею Верховного суду може стати уроджений громадянин Парагваю, який досяг 35-річного віку, є доктором права, володіє стажем роботи в правовій галузі та користується бездоганною репутацією. Завданням найвищої судової ланки є контроль за нижчестоящими судами, вирішення суперечок щодо юрисдикції між судами, здійснення конституційної юрисдикції. Верховний суд має право визнати неконституційним будь-який закон чи підзаконний нормативний акт, включаючи акти президента.

Апеляційні суди здійснюють перегляд постанов судів першої інстанції у цивільних, кримінальних, адміністративних та трудових справах.

Суди першої інстанції розглядають у першій інстанції справи у визначених галузях.

4. Інші дані

Грошова одиниця: гуарані = 100 центімо.

Офіційна мова: іспанська. Часто вживається також гуарані.

Релігія: католики – 97%, протестанти – 3%.

Господарство: аграрна країна.

ВВП/ос. = 6276 дол. США (world bank).

Галузі народного господарства: сільське господарство – 10%, промисловість – 30%, торгівля, обслуговування, посередництво – 55%, інші – 5%.

Земельні ресурси: рілля – 9,7%, сади і городи – 0,3%, пасовища – 39,5%, ліси – 44%, інші – 6,5%.

Рослинництво: маніока, цукрова тростина, льон, чай, кукурудза, соя, пшениця, рис, горох, тютюн, банани, арахіс, цитрусові.

Розвинуте лісове господарство.

Тваринництво: ВРХ, свинарство, вівчарство, конярство птахівництво.

Переробна промисловість: шкіряна, цукрова, м'ясна, молочна, деревообробна, текстильна, виробництво цементу, рослинного масла.

Шляхи сполучення

Довжина залізниці – 497 км.

Довжина шосейних шляхів – 78 811 км.

Найважливіші внутрішні водні шляхи: Парагвай, Парана.

Міжнародний аеропорт: Асунсьон.

Торгівля

Експорт: льон, рослинне масло, деревина, тютюн, шкіра, м'ясо.

Імпорт: паливно-мастильні матеріали, машини та механізми, транспортні засоби, продовольство, метали, продукти хімічної промисловості.

Найважливіші партнери: Аргентина, Бразилія, Німеччина, США, Нідерланди, Японія, Великобританія, Уругвай, Італія, Швейцарія.

ПЕРУ

Республіка Перу

Держава у Південній Америці. Межує з Еквадором, Колумбією, Бразилією, Болівією, Чилі.

1. Географічні дані

Територія: 1 280 000 кв. км.

Населення: 34 600 000 ос.

З них індіанців – 46%, метисів – 39%, європейського походження – 15%.

Густота населення: 27 ос./кв. км.

Столиця: Ліма.

Найбільші міста: Ліма – 11 300 000, Арекипа – 1 100 100, Трухільйо – 1 000 000, Чиклайо – 900 000, Піура – 600 000.

Фізико-географічні дані

Майже половину території держави займають гірські масиви Анди та гірські долини і плоскогір'я. На захід від Андів у районі узбережжя Тихого океану знаходиться вузька смуга пустелі, на сході – гірська місцевість переходить у рівнину, що належить до басейну річки Амазонки, вкрито тропічною рослинністю. Найвища точка – г. Уаскаран (6768 м).

Найважливіші річки: Укаялі, Мараньон, Амазонка, Путумайо, Напо, Пурус. Найважливіше озеро: Тітікака.

2. Історичні дані

- 1 пол. I тис. до н.е. – виникнення великого племінного об'єднання (чавін) на території сучасного Перу;

- 15–16 ст. – існувала держава інків Туантінауйу, яка включала до себе сучасні Перу, Еквадор, Болівію, Аргентину, Чилі;

- з 1526 р. – перші іспанські експедиції. Початок завоювання держави інків іспанцями;

- з 1540 р. – поступове встановлення феодальних відносин. Влада королівства Іспанія передає землі Перу іспанським феодалам;
- 1542 р. – створення іспанського віцекоролівства Перу, яке включало до свого складу сучасні Перу, Еквадор, Венесуелу, Колумбію, Чилі, Аргентину, Болівію, Парагвай, Уругвай;
- 1545 р. – створена перша мануфактура з виробництва вовни. Відкрито першу копальню, в якій видобували срібло;
- 7–18 ст. – активне зростання гірничодобувної промисловості;
- кін. 16 ст. – створення феодальних землеволодінь із використанням праці рабів;
- 1718 р. – відокремлення від Перу Нової Гранади (Колумбії і Венесуели);
- 1739 р. – відокремлення від Перу Еквадору;
- 1776 р. – відокремлення від Перу Аргентини, Болівії, Парагваю, Уругваю і створення на їх території віцекоролівства Ла-Плата.
- 1798 р. – встановлення автономії в Чилі;
- 1780–83 р. – селянська війна під керівництвом Тупака Амару;
- 1821 р. – Перу проголошено незалежною республікою;
- 1822 р. – прийнята перша Конституція, яка відмінила спадкові привілеї і встановила основні права і свободи;
- 1825 р. – відокремлення Верхнього Перу і утворення на території республіки Болівія;
- 1835–39 рр. – утворення Болівійсько-Перуанської конфедерації;
- 1854 р. – відміна рабства;
- 1864–66 рр., 1879–83 рр. – Тихоокеанські війни. Втрата території, багатой природними ресурсами.
- пер. пол. 20 ст. – Перу потрапило в економічну залежність від Англії;
- 1968 р. – встановлення влади військового уряду.

3. Форма держави

Президентська республіка, унітарний устрій. Поділяється на 24 департаменти та 1 конституційну провінцію.

Виконавча влада

Главою держави і виконавчої влади є президент, який обирається шляхом всенародних прямих виборів терміном на 5 років. Разом із президентом обираються два віцепрезиденти. Переобрання глави держави на повторний термін не допускається. Президентом може стати громадянин Перу, який досяг 35-річного віку.

Функції президента:

- бере участь в законодавчому процесі;
- підписує і промульгує прийняті парламентом закони;
- за дорученням парламенту має право видавати декрети, які мають силу закону;
- в екстраординарних випадках президент має право видавати декрети в економічній галузі, з наступним повідомленням про їх прийняття парламенту;
- управляє загальнодержавними фінансами;
- вирішує питання про надання державних займів та позик;
- призначає та звільняє міністрів та інших членів уряду;
- є верховним головнокомандувачем збройних сил;
- у разі військової загрози та в інших надзвичайних випадках має право вводити стан облоги та надзвичайний стан.

Конституція наділяє президента правом розпуску нижньої палати парламенту у випадку, коли ця палата протягом строку перебування президента на посаді три рази заявила вотум недовіри діючому уряду.

Необхідно зазначити, що президент в Перу є домінуючою фігурою у здійсненні державної політики. Ні парламент, ні судова влада не відіграє настільки важливу роль в управлінні державою, як президент. Серед факторів, які визначають таке становище президента, є вищезгадане право видання нормативних актів (у т.ч. в економічній сфері), які мають силу закону; відносна “слабкість” регіонів за майже повної концентрації влади в руках центральних органів, що підпорядковані президенту.

Основним органом виконавчої влади є рада міністрів. До складу ради входять прем'єр-міністр, міністри, які очолюють міністерства. У складі уряду діє кілька галузевих міністерств (економіки,

освіти, охорони здоров'я, промисловості та ін.), число яких не постійне. У 1986 р. в складі уряду було створено міністерство оборони, яке включило до свого складу попередні міністерства армії, флоту, повітряних сил.

Парламент має право вимагати звіту кожного міністра або цілого кабінету про наслідки роботи (щодо звіту останнього, парламент може зажадати такий звіт не більше 3 разів за період перебування діючого президента на посаді). Висловлення парламентом вотуму недовіри прем'єр-міністру тягне за собою відставку цілого кабінету.

Цікавим є той факт, що найчастіше прем'єр-міністр займає також посаду міністра економіки або посаду іншого міністра (наприклад, міністра закордонних справ).

Законодавча влада

Законодавча влада в Перу здійснюється двопалатним Конгресом, який складається з сенату та палати представників. Члени обох палат обираються терміном на 5 років. Термін перебування конгресменів на посаді збігається з терміном перебування на посаді президента. Сенатором може стати громадянин Перу, якому виповнилося 35 років, а представником – громадянин Перу, якому виповнилося 25 років. Не передбачається заборон щодо переобрання конгресменів на наступний строк.

Члени Конгресу обираються за системою пропорційного представництва. Сенатори обираються від кожної адміністративно-територіальної одиниці. Члени палати представників обираються за системою пропорційного представництва, з урахуванням кількості населення в кожному з регіонів. Від кожного з департаментів повинно бути обрано не менше одного представника.

Конгрес скликається двічі на рік: з 27 липня по 15 грудня та з 1 квітня по 31 травня.

Повноваження Конгресу:

- приймає, змінює, відмінює закони;
- має право здійснювати тлумачення законів;
- здійснює ратифікацію міжнародних договорів;
- приймає бюджет;

- дає згоду на надання державних позик;
- оголошує амністію;
- має право делегувати повноваження щодо прийняття законодавства главі держави.

Конгрес також має право висловлювати вотум недовіри уряду, а також заслуховувати звіти про його роботу. Висловлення недовіри уряду тягне відставку останнього. Однак щодо останньої правомочності законодавчий орган дещо обмежений. Це пов'язано з тим, що у випадку коли палата представників тричі за термін перебування діючого президента на посаді висловить недовіру уряду, останній має право розпустити цю палату.

Крім цього, Конгрес має право створювати тимчасові слідчі комісії для розслідування будь-якого питання, яке Конгрес вважає потрібним розглянути.

Для прийняття змін до законодавства, а також для делегування президенту повноважень щодо прийняття законодавства вимагається $\frac{2}{3}$ голосів кожної з палат.

Зважаючи на те, що президент посідає основне місце в управлінні державою, законодавчий орган не володіє значним впливом на формування державної політики. Попри те, що формально передбачено велику кількість повноважень щодо контролю над виконавчою владою інтерпеляції до уряду, можливість висловити вотум недовіри уряду, що тягне відставку останнього та ін., Конгрес фактично обмежений у застосуванні цих повноважень. Так, у випадку, коли Конгрес тричі за період перебування на посаді президента висловить недовіру уряду, він має право розпустити законодавчий орган. У свою чергу, незалежність президента відносно Конгресу пояснюється наявністю у нього права видання декретів із силою закону, права розпуску парламенту. Крім цього, глава держави обирається на 5-річний термін без права переобрання, при цьому реально не передбачено можливості усунути президента від посади до закінчення терміну. Відповідно до вищенаведеного, президенту немає потреби шукати підтримки в законодавчому органі, що і пояснює його відносну незалежність від останнього.

Судова влада

Найвищою судовою ланкою в державі виступає Верховний суд. До складу Верховного суду входить 12 суддів, які призначаються президентом за погодженням із сенатом. Основною функцією найвищого судового органу є перегляд рішень нижчестоящих судів. Верховний суд також розробляє проєкт бюджету для фінансування судової системи.

Нижчими ланками судової влади є верховні суди районів, які діють на території судових районів; суди першої інстанції, які діють на території департаментів; муніципальні суди, які діють на території муніципалітетів. Основним завданням верховних судів районів є перегляд рішень, винесених судами першої інстанції. Суди першої інстанції поділені на суди цивільних, кримінальних і спеціальних справах, які розглядають дані категорії справ у першій інстанції. Муніципальні суди розглядають обмежену категорію як цивільних, так і кримінальних справ як суди першої інстанції.

У державі діє також низка інших органів, які виконують окремі судові функції і відносяться до судової системи:

1. Офіс прокурора, який призначається президентом, покликаний наглядати за дотриманням принципу незалежності суддів, представляти інтереси суспільства в судових процесах, здійснювати захист громадян від незаконних дій державних органів.

2. Громадські повірені – призначені президентом посадові особи, на яких покладено завдання представляти інтереси держави.

3. Громадське міністерство – орган, до складу якого входить генеральний прокурор-міністр юстиції та повірені перед Верховним судом, верховними судами районів, судами перших інстанцій. На громадських повірених перед судами покладено функцію захисту інтересів громадян.

4. Національне правління виборів – орган адміністративної юрисдикції, який складається з 6 осіб, покликаний здійснювати нагляд за виборчим процесом у державі.

Незважаючи на те, що судова влада формально визнається незалежною від інших гілок влади, фактично вона контролюється

органами виконавчої влади. Останні часто використовують судову систему як інструмент для досягнення власних цілей, у т.ч. і для усунення опозиції з боку політичних сил.

У кримінально-процесуальному законодавстві, у справах про розслідування злочинів надається перевага органам безпеки та поліції, які відносяться до системи виконавчої влади. Зокрема, згаданим органам надається право затримувати осіб без рішення суду, проводити слідчі дії, не санкціоновані судом. Такий факт перетворює суд у формальний орган, який здебільшого приймає рішення, спираючись на висновки поліцейських органів, що входять до системи виконавчої влади.

4. Інші дані

Грошова одиниця: 1 інті – 100 центімо = 1000 соле.

Офіційна мова: іспанська, кечуа. Часто вживається також аймара.

Релігія: католики – 75%, традиційні вірування – 23%, протестанти – 2%.

Господарство: індустріально-аграрна держава.

ВВП/ос. – 9 256 дол. США.

Галузі народного господарства: сільське господарство – 10,3%, промисловість – 43,1%, торгівля, обслуговування, посередництво – 24,6%, інші – 22,0%.

Земельні ресурси: рілля – 2,4%, сади і городи – 0,3%, пасовища – 21,2%, ліси – 57,7%, інші – 18,4%.

Найважливіші рослинні культури: цукрова тростина, кукурудза, льон, картопля, солодка картопля, кава, рис, овес, пшениця, банани, цитрусові, виноград, авокадо, манго, овочі, чай, оливки. Розвинуте лісове господарство.

Тваринництво: вівчарство, свинарство, ВРХ, конярство, розведення віслюків, косуль і лам. За кількістю рибного лову держава посідає одне з перших місць у світі.

Корисні копалини: срібло, цинк, олово, мідь, вольфрам, молібден, ртуть, золото, залізо, нафта, газ, кадмій, вісмут, манган, азот, барити, гіпс, сіль, вугілля, магнезит, селен.

Переробна промисловість: виплавка кольорових металів та заліза, виробництво сталі, текстильна, нафтопереробна, харчова, хімічна, деревообробна, рибна, виробництво цементу.

Шляхи сполучення

Довжина залізниці: 3500 км.

Довжина шосейних шляхів: 69 942 км.

Найважливіші внутрішні водні шляхи: Амазонка, Укуялі, Мараньон.

Найважливіші порти: Каллао, Моллендо, Талара, Чімботе, Ікітос.

Міжнародні аеропорти: Ліма, Ікітос.

Торгівля

Експорт: мідна руда, риба, кава, срібна руда, цинкова руда, цукор, залізна руда, олов'яна руда, льон.

Імпорт: машини та механізми, транспортні засоби, продукти хімічної промисловості, металопрокат, текстиль, товари повсякденного вжитку, паливно-мастильні товари, продовольство.

Найважливіші партнери: США, Японія, Німеччина, Еквадор, Великобританія, Італія, Аргентина, Нідерланди, Канада, Чилі.

СУРИНАМ

Республіка Суринам

Держава у Південній Америці. Межує з Французькою Гвіаною, Бразилією, Гаяною.

1. Географічні дані

Територія: 163 820 кв. км (UN Data).

Населення: 640 000 ос. (UN Data).

Із них креолів – 34,7%, хінді – 33,5%, негри – 9,5%, американські індіанці – 3,1%, китайці – 1,5%, європейці – 0,5%, інші – 0,8%.

Густота населення: 4 ос./кв. км (world bank).

Столиця: Парамарібо 240,924 (City population).

Фізико-географічні дані

На півночі країни розташована широка прибережна рівнина, що сягає Атлантичного океану. На південь від цієї рівнини розташована вкрита лісом горбиста місцевість, яка переходить у гірський масив Гаянські гори.

Найвища точка: Юлія Топ – 1280 м. Найважливіші річки: Корантійн, Маровійн, Суринам.

Найважливіше водосховище: Брокопондо (інша назва – на честь професора Вільяма фон Бломмestайна).

2. Історичні дані

- з найдавніших часів заселена індіанцями;
- 16 ст. – територія Суринаму відкрита європейськими мореплавцями;
- 1551 р. – заснування голландцями першого поселення на території Суринаму;
- кін. 16 ст. – завоювання Суринаму Іспанією;
- 1593 р. – Філіп II король іспанський оголосив Суринам своєю власністю;

- 1630 р. – територія Суринаму захоплена англійцями;
- 17–18 ст. – активний розвиток плантаційного господарства;
- 1651 р. – призначено першого англійського губернатора Суринаму;
- 1667 р. – Англія передає права на Суринам Голландії;
- 18–19 ст. – боротьба між Англією і Голландією за панування Суринамі;
- 1814 р. остаточне закріплення Суринаму за Голландією;
- 1863 р. – відмінено рабство;
- 1954 р. – Суринам проголошений автономією в складі Голландії;
- 1975 р. – здобуття незалежності і утворення держави Республіка Суринам.

3. Форма держави

Республіка, унітарний устрій. Поділяється на 10 дистриктів.

4. Інші дані

Грошова одиниця: суринамський гульден (флорин) = 100 центів.

Офіційна мова: голландська. Інші вживані мови: такі-такі (суринамська змішана мова), англійська.

Релігія: хінді – 26%, мусульмани – 26%, протестанти – 24%, католики – 24%.

Господарство: аграрна країна.

ВВП/ос.=6961 доларів США. (World bank)

Галузі народного господарства: 11,1%промисловість – 39,2%, комерція, обслуговування, посередництво – 20,7%, інші – 29%.

Земельні ресурси: рілля – 0,2%, сади і городи – 0,1%, пасовища – 0,1%, ліси – 88,3%, інші – 11,3%.

Найважливіші рослинні культури: рис, цукрова тростина, цитрусові, кава, какао, кокос, тютюн. Розвинуте лісове господарство.

Тваринництво: ВРХ, свинарство, вівчарство, птахівництво.

Корисні копалини: боксити.

Переробна промисловість: виплавка алюмінію, харчова, деревообробна, виробництво цементу.

Шляхи сполучення

Довжина залізниць: 157 км.

Довжина шосейних шляхів: 9153 км, із них 1570 км відносяться до категорії головних доріг (дорога загальнодержавного значення).

Найважливіший порт: Парамарібо.

Міжнародний аеропорт: Парамарібо.

Торгівля

Експорт: боксити, алюміній, рис.

Імпорт: промислові товари, машини і механізми, паливно-мастильні матеріали, продовольство.

Найважливіші партнери: США, Нідерланди, Тринідад і Тобаго, Німеччина, Великобританія.

ТРИНІДАД І ТОБАГО

Республіка Тринідад і Тобаго

Острівна держава. Територіально розташована безпосередньо біля узбережжя Венесуели. Складається з островів Тринідад і Тобаго.

1. Географічні дані

Територія: 5 131 кв. км.

Населення: 1 511 000 ос. (UN Data).

Із них африканців – 40%, індійців – 40,3%, метисів – 14%, європейців – 1%, китайців – 1%, інших – 3,7%.

Густота населення: 294,6 ос./кв. км.

Столиця: Порт-оф-Спейн.

Фізико-географічні дані

Північна частина острова Тринідад – гірська місцевість, середня та південна частини – рінинні, місцями покриті прибережними болотами.

Територія острова Тобаго вкрита невеликими горами та пагорбами.

Найвища точка: Мт. Аріпо, 940 м.

Найважливіша річка: Орторе.

2. Історичні дані

- з найдавніших часів острови Тринідад і Тобаго були заселені індіанськими племенами;

- 1498 р. – острова відкриті іспанським мореплавцем Колумбом;

- поч. із 16 ст. – початок іспанської колонізації островів. Масове завезення негрів-рабів;

- кін. 16 ст. – боротьба за панування островом Тобаго між Англією, Іспанією, Францією;

- 1783 р. – дозволено імміграцію європейців-католиків;

- 1791 р. – масове переселення з острова Гаїті на острів Тринідад французьких поселенців (у зв'язку з революцією на Гаїті);
- 1797 р. – острів Тринідад захоплений Англією;
- поч. 19 ст. – зростання економіки, подальший розвиток плантаційного господарства;
- 1814 р. – перехід острова Тобаго під юрисдикцію Англії;
- 1838 р. – відмінено рабство;
- 1866 р. – відкриті родовища нафти;
- сер. 19 ст. – масове переселення на острів переселенців з Індії;
- 1899р. – об'єднання Тринідаду і Тобаго в одну адміністративну одиницю;
- 1919 р. – утворення Лейбористської партії, одним з основних гасел якої було надання самоуправління островам;
- 1925 р. – перші парламентські вибори з обмеженим виборчим правом;
- 1946 р. – введено загальне виборче право;
- 1950 р. – Англія дозволила островам сформувати власний уряд. Прийнята конституція;
- 1958 р. – Тринідад і Тобаго увійшли до Вест-Індської федерації;
- 1962 р. – вихід зі складу Вест-Індської федерації. Утворення незалежної держави Тринідад і Тобаго.

3. Форма держави

Тринідад і Тобаго є парламентською республікою з унітарним устроєм, яка поділяється на 9 регіонів, 3 муніципії та 2 міста зі спеціальним статусом.

Державний устрій республіки склався під впливом англійської парламентської та судової системи з деякими відмінностями. Так, у державі встановлено інститут президентства, але основну функцію в управлінні державою відіграють парламент та прем'єр-міністр. Особливістю в устрої республіки є законодавче закріплення прав опозиції, яка має значний вплив на формування політики держави. У цьому контексті необхідно зазначити функціонування в державі інституту лідера опозиції, який наділений досить широким колом

повноважень. Судоустрій Тринідаду і Тобаго становить «зменшену копію» англійської судової системи. За вищенаведеними факторами, державний устрій Тринідаду і Тобаго суттєво відрізняється від устрою інших держав Південної Америки.

Законодавча влада

Законодавча влада здійснюється Парламентом, до складу якого входять президент, сенат та палата представників. Основною функцією вищого законодавчого органу республіки є прийняття законів. Законопроект повинен пройти слухання в обох палатах, після чого підлягає затвердженню президентом. Обидві палати мають однакову компетенцію щодо ініціювання законопроектів. Виняток складають законопроекти у фінансовій сфері, які повинні слухатися спочатку в палаті представників.

Обидві палати Парламенту регулюють свою діяльність шляхом прийняття регламентних документів – статутів палати.

Особливістю парламентської системи Тринідаду і Тобаго є те, що будь-який міністр, який є членом палати представників або сенату, має право відвідувати засідання обох палат, брати участь в обговоренні законопроектів та інших питань, які віднесені до компетенції очолюваного ним міністерства.

Міністр зобов'язаний бути присутнім на засіданні будь-якої з палат, якщо за це висловились більшість із членів палати, або міністру було надіслано виклик від спікера палати представників чи президента сенату. Міністр юстиції, який одночасно є і генеральним прокурором, наділений правом брати участь у засіданнях обох палат, а також висловлювати свою думку стосовно будь-яких законопроектів, які обговорюються на засіданні.

Сенат, який також носить назву верхньої палати, складається з 31 сенатора. Верхня палата формується наступним чином: 16 сенаторів призначаються президентом за поданням прем'єр-міністра; 6 – призначаються президентом за поданням лідера опозиції; 9 – призначаються президентом на власний розсуд. Керують роботою сенату президент сенату та віцепрезидент сенату, які обираються сенаторами зі свого складу.

Палата представників складається з 36 членів, які обираються шляхом загальних виборів. Членом палати представників може бути обраний громадянин Тринідаду і Тобаго, який постійно проживає в республіці не менше двох років, що безпосередньо передують часу виборів. Очолює палату представників спікер, який обирається з-поміж членів палати. Основною функцією спікера є голосування на пленарних засіданнях нижньої палати.

Виконавча влада

Конституцією Тринідаду і Тобаго передбачено, що главою держави, верховним головнокомандувачем збройними силами та главою виконавчої влади є президент республіки. Попри досить широке коло повноважень, що передбачені конституцією, здійснення більшості з них суттєво обмежено. Так, президент може приймати рішення з основних питань лише за «порадою» або після консультації з кабінетом міністрів, прем'єр-міністром або лідером опозиції.

Президент несе відповідальність за своєчасне скликання та забезпечення умов для роботи Парламенту, а також в його компетенції є підписання та обнародування законопроектів, прийнятих законодавчим органом; він також бере участь у формуванні парламентських комісій.

Главою держави може стати громадянин Тринідаду і Тобаго, який досяг 35-річного віку та на час виборів проживає в республіці не менше 10 років.

Президент обирається колегією виборців, до складу якої входять члени обох палат парламенту, що засідають спільно, під головуванням спікера палати представників. Рішення колегії правомочні, якщо на її засіданні присутні 10 сенаторів, спікер та 12 членів палати представників.

Глава держави обирається терміном на 5 років.

Судова влада

Найвищою судовою ланкою в державі є Верховний суд юрисдикції, який складається з апеляційного суду та високого суду. До складу верховного суду входить 11 суддів та головний суддя.

Головний суддя призначається президентом після консультації з прем'єр-міністром та лідером опозиції, інші судді призначаються президентом за поданням судової і юридичної комісії парламенту. Апеляційний суд є судовою інстанцією, яка має право розглядати будь-які справи. Основною функцією є перегляд справ в апеляційному порядку. Більшість категорій справ слухається колегією, яка складається з трьох суддів. Деякі справи (щодо скарг на рішення високого суду) розглядаються колегією з двох суддів. Високий суд розглядає визначені категорії справ як суд першої інстанції.

До складу судової системи входять також суди загальної юрисдикції, цивільні суди з обмеженою юрисдикцією, індустріальний суд та податкова рада. У країні не діє система адміністративних судів, але функції щодо захисту прав громадян та недопущення зловживання владою з боку державних органів здійснює омбудсмен.

4. Інші дані

Грошова одиниця: долар Тринідаду і Тобаго = 100 центів.

Офіційна мова англійська. Часто вживаються також іспанська, французька, індійська.

Релігія: римо-католики – 32,2%, англікани – 14,4%, індуїсти – 24,3%, мусульмани – 6%, інші протестанти – 14%, інші – 9,1%.

Господарство: індустріальна країна.

ВВП/ос. = 16 960 доларів США.

Галузі народного господарства: сільське господарство – 0,9%, промисловість – 46,2%, торгівля, обслуговування, посередництво – 53,3%.

Земельні ресурси: рілля – 12%, сади і городи – 5%, пасовища – 3%, ліси – 45%, інші – 35%.

Найважливіші рослинні культури: какао, кокос, банани, цукрова тростина, рис.

Тваринництво: ВРХ, вівчарство, свинарство.

Корисні копалини: нафта, газ, асфальт.

Переробна промисловість: нафтопереробна, виробництво цементу, рому, пива, цукрова, тютюнова, текстильна, хімічна.

Шляхи сполучення

Довжина шосейних шляхів: 9 592 км.

Найважливіші порти: Порт-оф-Спейн, Пойнт-Лісас.

Міжнародні аеропорти: Порт-оф-Спейн, Скарбороу.

Торгівля

Експорт: нафтопродукти, продукти хімічної промисловості, какао, ром.

Імпорт: машини та механізми, транспортні засоби, нафта, продовольчі товари, товари повсякденного вжитку.

Найважливіші партнери: США, Великобританія, Саудівська Аравія, Японія, Венесуела.

УРУГВАЙ

Уругвайська Східна Республіка

Держава у Південній Америці. Межує з Бразилією і Аргентиною.

1. Географічні дані

Територія: 175 020 кв. км.

Населення: 3 386 588 ос.

Із них креолів – 85%, метисів – 10%, мулатів, негрів – 5%.

Густота населення: 19 ос./кв. км.

Столиця: Монтевідео.

Найбільші міста: Монтевідео – 1 700 000, Сальто – 120 000, Сьюдад-де-ла-Коста – 110 000, Пайсанду – 110 000, Лас Педрас – 80 000.

Фізико-географічні дані

На півночі країни розташована пагорбиста місцевість, яка в південному напрямку переходить у рівнину Ла-Плата. Прибережна лагуна в деяких місцях змінюється на невисокі пагорби висотою 100–150 м.

Найвища точка: Серо-де-Лас-Анімас, 501 м.

Найважливіші річки: Уругвай, Ріо-Негро.

Найважливіші озера: Мірін, Рінкон-дель-Бонетей (водосховище).

2. Історичні дані

- з найдавніших часів територія сучасного Уругваю заселена індіанцями;

- 16 ст. – сучасний Уругвай завойований іспанськими колоністами;

- 1542–1776 рр. – Уругвай знаходився в складі іспанського віцекоролівства Перу;

- з 1776 р. – у складі віцекоролівства Ла-Плата;

- кін. 18 р. – встановлення феодального ладу з використанням рабської праці;

- 1811 р. – проголошена незалежність Уругваю;
- 1816–25 рр. – Уругвай знаходився у складі Бразилії;
- 1825–28 рр. – Уругвай знаходився у складі Аргентини;
- з сер. 19 ст. – посилення ролі американського та англійського капіталу в економіці Уругваю;
- 1933–38 рр. – у державі встановлено військову диктатуру;
- 1939–45 рр. – Уругвай оголосив війну фашистському блоку.

3. Форма держави

Президентська республіка, унітарний устрій. Поділяється на 19 департаментів.

Департаменти: Артїгас, Сальто, Рівера, Такуарембо, Пайсанду, Дурасно, Серро-Ларго (Мело), Трейнта-і-Трес, Роча, Мальдонадо, Лавальєха (Мінас), Канелонес, Флоріда, Сан-Хосе (Сан-Хосе-де-Майо), Флорес (Тринідад), Ріо-Негро (Фрай-Бентос), Сорьяно (Мерседес), Колонія (Колонія-дель-Сакраменто), Монтевідео.

Виконавча влада

Главою держави та виконавчої влади в Уругваї є президент республіки, який здійснює виконавчу владу разом із віцепрезидентом та радою міністрів.

Президент і віцепрезидент обираються шляхом прямих всенародніх виборів терміном на п'ять років. Обраними на посаду вважаються кандидати, які на виборах одержали абсолютну більшість голосів.

Кандидати на посаду президента і віцепрезидента повинні досягти 35-річного віку, бути вродженими громадянами Уругваю, а також володіти активним виборчим правом та іншими правами громадянина. Після обрання на посаду вони повинні принести присягу перед парламентом. Переобрання одних і тих же осіб на наступний п'ятирічний термін не допускається.

Функції президента республіки:

- підписує та формулює закони;
- володіє правом законодавчої ініціативи;
- має право повернути прийнятий парламентом законопроект для внесення поправок до нього;

- за згодою сенату призначає вищих посадових осіб у державі, включаючи міністрів;
- за згодою сенату присвоює вищі (від полковника та вище) військові звання;
- виступає гарантом підтримання внутрішнього порядку в державі;
- наділений надзвичайними повноваженнями у випадку військової агресії проти Уругваю або у випадку внутрішніх безпорядків. Про вчинення надзвичайних дій, передбачених такими повноваженнями, президент протягом 24 годин зобов'язаний повідомити об'єднану сесію обох палат парламенту, у перерві між сесіями постійну комісію парламенту;
- має право укладати міжнародні договори;
- оголошує війну і укладає мир;
- призначає послів і дипломатичних представників.

У випадку залишення території країни більше, ніж на 48 годин, президент зобов'язаний одержати дозвіл сенату.

Президента не можна притягти до кримінальної відповідальності та усунути з посади доти, доки його не буде визнано винним у порушенні конституційних норм та норм конституційного законодавства.

Рада міністрів є основним органом державної виконавчої влади. До складу уряду входять призначені президентом міністри та голова центрального банку Уругваю. Кожний кандидат на посаду міністра повинен бути затверджений обома палатами парламенту. Міністри можуть бути усунені з посади через процедуру імпічменту. Процедура імпічменту повинна бути ініційована палатою представників та підтримана сенатом. На посаду міністра та іншого члена уряду може бути призначений уроджений громадянин Уругваю або особа, яка володіє активним виборчим правом та всією сукупністю прав громадянина і досягла 30-річного віку. Рада міністрів покликана здійснювати координацію усіх інших органів виконавчої влади.

До складу органів виконавчої влади також входить велика кількість органів, підприємств та об'єднань.

Законодавча влада

Законодавча влада в країні здійснюється двопалатним парламентом – Генеральною асамблеєю.

Законодавчий орган складається з палати представників та сенату. До складу сенату входить 30 сенаторів, а також віцепрезидент республіки, який є президентом сенату. У випадку коли віцепрезидент зайняв пост президента держави, президентом сенату стає особа, яка займає перше місце в списку партії і набрала найбільшу кількість голосів на виборах у сенат. Палата представників складається з 99 членів.

Члени обох палат обираються всенародними прямими виборами за системою пропорційного представництва. До складу палати представників входять представники, обрані від адміністративно-територіальних одиниць.

Число представників від кожного департаменту залежить від кількості населення, але не менше двох представників від кожного департаменту.

Партійні списки формуються на рівні адміністративної одиниці. Сенатори обираються по загальнонаціональному виборчому округу.

Обраними на посаду сенаторів і представників можуть бути вроджені громадяни Уругваю або особи, що перебувають в громадянстві не менше 7 років. Також встановлено віковий ценз: для сенаторів – 30 років, для представників – 25 років.

Не може бути обраним на посаду сенатора або представника військовослужбовець, державний службовець, якщо вони не подали у відставку за три місяці до чергових виборів.

Для представника від конкретного департаменту не передбачається необхідність проживання кандидата в цьому департаменті.

Основною функцією парламенту є прийняття законів та регулювання адміністративної юрисдикції. Палати парламенту володіють як окремими, так і спільними повноваженнями. Палата представників може притягати до відповідальності будь-якого члена палати, президента, віцепрезидента, членів кабінету міністрів, суддів. При притягненні цих осіб до відповідальності в компетенції Сенату

є вирішення 2/3 голосів про відставку цих осіб чи залишення їх на посаді. Крім цього, сенат надає згоду або відхиляє запропоновані президентом кандидатури вищих посадових осіб держави. Члени будь-якої з палат мають право законодавчої ініціативи. Для прийняття законопроекту необхідно схвалення його обома палатами парламенту. Після прийняття законопроекту він надсилається президенту для підпису. Протягом десяти днів президент підписує законопроект або відправляє його на допрацювання. Якщо Президент наклав вето лише на окремі частини, то прийнятий парламентом законопроект діє в іншій частині як закон.

Серед спільних повноважень палат необхідно зазначити про обрання на спільному засіданні суддів верховного суду та інших вищих судових органів: трибуналу рахунків, адміністративного трибуналу, виборчого суду.

Крім цього, палата представників покликана узгоджувати спори між палатами відносно прийняття законів.

Трибунал рахунків є функціонально автономним органом, який діє при генеральній асамблеї. Трибунал має своєю функцією вирішення питань оподаткування, перевірку надходжень до бюджету, контроль за фінансовою дисципліною в усіх державних органах, у тому числі, в міністерствах, відомствах. При виявленні порушень у фінансовій сфері трибунал рахунків зобов'язаний повідомити про це генеральну асамблею. Щорічно трибунал подає звіт про свою діяльність парламенту. Трибунал рахунків складається з 7 членів, які обираються 2/3 голосів на спільному засіданні палат парламенту на строк повноважень конкретного складу парламенту. Для зняття з посади члена трибуналу встановлені ті ж вимоги, що і для обрання на посаду сенатора.

Судова влада

Найвищою ланкою судової системи Уругваю виступає Верховний суд. Нижчими ланками судової системи є апеляційні суди, суди першої інстанції, мирові суди.

Під час військової диктатури (1973–85 р.) найвищим судовим органом було Міністерство Юстиції. Призначення суддів, пе-

реважно із числа військовослужбовців відбувалося за наказом Міністерства.

Із 1985 р. незалежність судової влади від виконавчої влади була поновлена.

До компетенції Верховного суду входить перегляд постанов, які були винесені судами, нижчими за рангом, розгляд справ щодо конституційності законів, прийнятих Генеральною асамблеєю, розгляд по першій інстанції справ, в яких однією із сторін виступає іноземний дипломат, а також вирішення питань щодо виконання рішення іноземного суду в справах, у яких однією зі сторін виступають урядові органи.

До складу Верховного суду входить п'ять суддів на чолі з президентом. Суддею Верховного суду може стати уроджений громадянин Уругваю або особа, що перебуває у громадянстві не менше 10 років та проживає в державі не менше 25 років, не молодше сорока і не старше семидесяти років, яка володіє всіма правами громадянина, працювала адвокатом не менше 10 років або суддею чи членом громадського міністерства не менше 8 років. Термін перебування на посаді судді складає 5 років із правом повторного повернення.

В Уругваї діє 6 апеляційних судів (у цивільних, кримінальних та трудових справах), до складу яких входить по 3 судді, які призначаються Верховним судом за згодою сенату. Суддею апеляційного суду може стати уроджений громадянин Уругваю або особа, що перебуває у громадянстві не менше 7 років, не молодше 35 і не старше 70 років, яка працювала адвокатом протягом 7 років або на інших посадах в юридичній галузі не менше 6 років. Основною функцією апеляційних судів є перегляд рішень судів, нижчих за рангом. Усі апеляційні суди знаходяться в столиці Монтевідео. Судами першої інстанції є суди на рівні департаментів та столиці, які розглядають більшість цивільних, кримінальних і трудових справ. Суддями судів першої інстанції можуть бути лише особи, які попередньо займали посади мирових суддів.

У державі також діє 224 мирові суди, які розглядають обмежену категорію судових справ.

Мировими суддями можуть бути вроджені громадяни або особи, що перебувають у громадянстві не менше 2 років.

Мирові судді в столиці та центрах департаментів обов'язково мають мати досвід роботи на посаді адвоката. Щодо мирових суддів у сільських округах, то для зайняття посади обов'язковим є досвід роботи на посаді адвоката чи нотаріуса. Водночас адвокатом може стати лише особа, яка отримала ступінь магістра на факультеті права та соціальних наук університету республіки.

Юрисдикція мирових судів обмежена справами про порушення контракту, комерційними справами та справами про виселення.

Адміністративний трибунал є органом адміністративної юрисдикції, який покликаний вирішувати спори щодо законності нормативних актів та дій, вчинених органами державного управління. Трибунал складається з 5 членів, обраних на 10-річний термін. Процедура обрання ідентична до процедури трибуналу рахунків. При адміністративному трибуналі діє генеральний прокурор з адміністративних справ, функцією якого є доповідання справ, розгляд яких здійснюється трибуналом.

Виборчий суд – це суд адміністративної юрисдикції, який контролює національний, територіальний та муніципальний виборчий процес. До складу суду входить дев'ять членів, п'ять з яких обирається 2/3 голосів на спільному засіданні палат, а 4 члени представляють політичні партії, які набрали найбільшу кількість голосів на парламентських виборах. Крім цього, кожен із членів має по 2 заступники, які допомагають йому здійснювати повноваження.

4. Інші дані

Грошова одиниця: уругвайське нове песо – 100 центаво.

Офіційна мова: іспанська.

Релігія: католики – 66%, протестанти – 2%, іудаїсти – 2%, інші – 30%.

Господарство: індустріально-аграрна держава.

ВВП/ос. – 23 907 дол. США.

Галузі народного господарства: сільське господарство – 9,5%, промисловість – 27,2%, торгівля, обслуговування, посередництво – 22,2%, інші – 41,1%.

Земельні ресурси: рілля – 10,7%, сади і городи – 0,3%, пасовища – 80,1%, ліси – 3,5%, інші – 5,4%.

Найважливіші рослини культури: пшениця, кукурудза, овес, ячмінь, рис, льон, цукрова тростина, цукровий буряк, соняшники, виноград, фрукти, овочі, тютюн. Розвинуте лісове господарство.

Тваринництво: вівчарство, ВХ, свинарство. Розвинуте морське рибальство.

Переробна промисловість: м'ясна, шкіряна, молочна, текстильна, тютюнова, паперова, цукрова, хімічна, виробництво цементу та тваринного жиру.

Шляхи сполучення

Довжина залізниць: 3002 км.

Довжина шосейних шляхів: 40 000 км.

Внутрішні водні шляхи: р. Уругвай.

Міжнародний аеропорт: Монтевідео, Пунта-дель-Есте.

Торгівля

Експорт: шкіра, тварини, льон, текстильні товари, сільсько-господарські продукти.

Імпорт: сировина, машини та механізми, товари повсякденного вжитку, паливно-мастильні матеріали, транспортні засоби.

Найважливіші партнери: Бразилія, Аргентина, Німеччина, США, Нідерланди, Венесуела, Великобританія, Італія.

ФРАНЦУЗЬКА ГВІАНА

Територія у статусі регіону і департаменту Франції у Південній Америці. Межує з Бразилією і Суринамом.

1. Географічні дані

Територія: 83 534 кв. км.

Населення: 314 000 ос., із них: негри – 50%, метиси – 25 %, індіанці – 10%, французи – 5%, інші – 10%.

Релігія: християни-адепти – 80,7%, євангелісти – 5,8%, інші – 13,3%.

Густота населення: 3,8 ос./кв. км.

Центр: Каєнна.

Фізико-географічні дані

Прибережна зона – рівнина, вкрита болотами. Внутрішню територію займає вкрите лісом Гвіанське плоскогір'я заввишки близько 500–800 м. Найвища точка: Монт Бельвю, 851 м. Найважливіша річка: Мароні.

2. Історичні дані

- з найдавніших часів заселена індіанськими племенами;
- з 1598 р. – поява перших європейських колонізаторів;
- 1634 р. – засновано місто Каєнна;
- друга пол. 17 ст. – боротьба між Нідерландами, Англією і Францією за панування у Гвіані;
- 1676 р. – Гвіана оголошена власністю Франції;
- 17–18 рр. – поступовий розвиток плантаційного господарства;
- 1848 р. – відмінено рабство;
- 1802–48 рр. – повторне запровадження рабства Францією;
- 1809 р. – територія Гвіани захоплена Англією і Португалією;
- 1817 р. – Гвіана остаточно закріплена за Францією;

- кін. 18 – поч. 20 ст. – Гвіана – місце перебування для засуджених Франції в'язнів (т.зв. «суха гільйотина»);
- друга пол. 19 ст. – відкриті запаси золота;
- 1946 р. – одержала статус заморського департаменту Французької республіки.

3. Інші відомості

Гвіана має статус заморського регіону та департаменту Французької республіки.

Центральна влада представлена префектом. Країна має своїх представників у верхній та нижній палатах французького парламенту – національних зборах та сенаті. Складається з двох територій: прибережних районів – власне Гвіана та з внутрішніх районів – Інніні.

Господарство: ВВП/ос. = 19 000 доларів США.

Земельні ресурси: пасовища – 0,1%, ліси – 81,9%, інші – 18%.

Найважливіші рослинні культури: цукрова тростина, кава, какао, рис, маніока, кукурудза.

Тваринництво: ВРХ, свинарство. Розвинуте лісове господарство.

Переробна промисловість: виробництво рому, трояндової олії.

Шляхи сполучення

Довжина шосейних шляхів: 2 159 км.

Головний порт: Каєнна.

Міжнародний аеропорт: Каєнна.

ЧИЛІ

Республіка Чилі

Держава у Південній Америці. Межує з Перу, Болівією, Аргентиною.

1. Географічні дані

Територія: 756 626 тис. кв. км.

Населення: 19 860 000 ос. (UN Data).

Із них: метиси – 25%, білі – 59%, мапуче – 9%, африканці – 4%, аймара – 1%, інші – 2%.

Густота населення: 26,4 ос./кв. км (UN Data).

Столиця: Сантьяго.

Найбільші міста: Сантьяго – 6 726 045, Вінья-дель-Мар – 861 145, Консепціон – 516 741, Ла Серена – 473 325, Темуко – 263 000, Антофагаста – 385 812, Ікіке – 315 904, Ранкагуа – 277 848, Талька – 265 820.

Фізико-географічні дані

Територія країни простягається на 4300 км уздовж узбережжя Тихого океану і майже вся покрита гірськими хребтами Анд. У північній частині країни розташована пустеля Атакама, а в центральній частині знаходиться плодюча долина. На півдні гірська місцевість поступово знижується до рівня моря, утворюючи велику кількість островів. Територія Чилі – одна з найбільш сейсмічно небезпечних зон на Землі. Найвища точка: Ойос-дель-Саладо 6 893 м. Найважливіша річка: Біо-Біо. Найважливіші озера: Генерал-Каррера, Аргентіно, Лангуїхуе, Ранко.

2. Історичні дані

- з найдавніших часів заселена індіанцями;
- у сер. 15 ст. – Північне Чилі завойовано державою інків;
- з 16 ст. – поступове завоювання іспанцями сучасної території Чилі;

- з 1542 р. – територія Чилі знаходилася у складі іспанського віцекоролівства Перу;
- 16–17 ст. – поступове встановлення феодального ладу;
- 1778 р. – утворення генерал-капітанства (автономної одиниці) у складі віцекоролівства Перу;
- з 18 ст. – відбувається активний розвиток сільського господарства;
- 1810–18 рр. – період боротьби за незалежність від Іспанії;
- 1818 р. – утворення незалежної держави Чилі;
- з 19 ст. – посилюється роль американського та англійського капіталу в економіці держави;
- 1865–66 рр. – Чилі брало участь у Першій тихоокеанській війні проти Іспанії;
- 1879–33 рр. – війна з Болівією і Перу. Перехід від Перу до Чилі території, багаті природними ресурсами;
- 30 рр. 20 ст. – встановлення фактичної монополії американського капіталу над економікою держави;
- 1947–58 рр. – встановлення диктаторського режиму,
- 1970 р. – встановлення влади блоку Народної єдності під керівництвом С. Альєнде;
- 1973 р. – встановлення фашистської диктатури.

3. Форма держави

Президентська республіка, унітарний устрій. Поділяється на 13 регіонів.

Виконавча влада

Конституцією 1925 року було встановлено, що більшість повноважень щодо управління державою належить виконавчій владі.

Конституційні реформи 1947 та 1970 року ще збільшили обсяг повноважень виконавчої влади за рахунок зменшення повноважень законодавчої влади.

Однак реальне здійснення повноважень без парламентської підтримки було неможливим, оскільки законодавчий орган часто блокував дії президента, особливо в тому випадку, коли президент

і парламентська більшість представляли різні політичні партії. Тому президенти змушені були шукати підтримку у всіх впливових політичних партій, включаючи ті, які були політичними опонентами. Результатом такої співпраці, як правило, було створення коаліційного кабінету, який досить часто через внутрішні політичні розбіжності був малоефективним органом в управлінні державою.

Автори конституції 1980 року намагалися реально посилити роль президента у керівництві державою, що виражалося у збільшенні терміну перебування президента на посаді з 6 до 8 років, а також у черговому збільшенні повноважень президента та послабленні ролі законодавчого органу. Однак у 1994 році термін перебування Президента на посаді було зменшено до 6 років.

На сьогодні главою держави та виконавчої влади є президент, який обирається всенародними прямими виборами терміном на 6 років. Переобрання однієї і тієї ж особи на повторний термін не допускається. Обраним вважається той кандидат, який одержав абсолютну більшість голосів виборців. Конституція 1980 року відмовилася від практики, згідно з якою у випадку, коли жоден із кандидатів не набирає абсолютної більшості голосів, президента обирає парламент, з-поміж двох кандидатів – лідерів за кількістю голосів. Така практика була замінена введенням другого кола виборів, у яких з-поміж 2 кандидатів, які набрали найбільше голосів, президента обирають виборці. Главою держави може стати уроджений громадянин Чилі, який досяг 40-річного віку.

Функції президента:

- визначає політику держави в усіх основних галузях;
- має право ініціювати проведення плебісцитів;
- бере участь у законодавчому процесі;
- має право ініціювати прийняття нових законів, а також внесення змін до конституції, законів;
- має право видавати підзаконні нормативні акти, спрямовані на виконання діючого законодавства;
- має право видавати акти, які мають силу закону, з питань, що не врегульовані законодавством;

- призначає та звільняє з посади міністрів, керівників центральних відомств;
- шляхом певних процедур призначає на посади генерального контролера, 2 сенаторів, командуючого збройними силами, суддів верховного і апеляційного судів;
- у надзвичайних випадках має право оголошувати стан облоги на території держави;
- представляє державу в міжнародних відносинах;
- призначає та відкликає послів і посланників.

Основним органом, який здійснює виконавчу владу, є кабінет міністрів, до складу якого входить 16 міністерств, очолюваних міністрами, та 4 органи зі статусом міністерств, а саме: центральний банк, корпорація розвитку виробництва, національна жіноча служба, національна енергетична комісія.

Кожний із міністрів та керівників відомств призначається і звільняється президентом. Кожний орган центральної виконавчої влади повинен щорічно представляти президенту план, згідно з яким працюватиме цей орган. Кожні 7 місяців усі міністри звітуються перед президентом про проведену роботу. За наслідками роботи за рік президент робить висновок про те, чи була робота органу задовільною або незадовільною. У випадку, коли робота міністерства чи відомства визнана незадовільною, міністр або керівник звільняється з посади. Міністри та інші посадові особи виконавчої влади для здійснення покладених на них завдань мають досить широке коло повноважень, а також достатню кількість адміністративних і фінансових ресурсів. Але міністерства, як правило, вирішують питання однієї галузі, які, крім того, мають переважно тактичний характер.

Вирішення стратегічних питань у найважливіших сферах, таких як розвиток інфраструктури, розвиток економіки, соціальна політика тощо, віднесено до компетенції урядових міжвідомчих комісій із більш широким колом функцій комплексного характеру. Особливе місце в структурі органів виконавчої влади належить генеральному секретарю, який координує роботу урядових комісій та здійснює зв'язок між канцелярією президента і політичними партіями та організаціями.

Найбільш важливі питання, які стосуються державного управління, вирішуються особисто президентом за поданням генерального секретаря та радників президента, які складають президентську канцелярію.

Законодавча влада

Законодавча влада в Чилі здійснюється двопалатним національним конгресом. Уперше національний конгрес був скликаний 4 липня 1911 року.

На той період парламент був одним із найсильніших у світі, з точки зору ролі, яку він відігравав в управлінні державою. Конституція 1925 року суттєво обмежила компетенцію парламенту (заборона членам законодавчого органу обіймати міністерські посади, надання Президенту права видавати акти, які мають силу закону, обмеження компетенції у бюджетній сфері), але конгрес продовжував залишатись основним органом, який формував політику держави. Згідно з конституцією 1980 року, законодавчий орган втратив частину своїх повноважень, що потягло зміщення основної ролі у формуванні політики держави від парламенту до президента

Національний конгрес складається з двох палат – сенату і палати представників. До складу палати представників входить 120 депутатів, які обираються шляхом прямих всенародних виборів, по два депутати від кожного з 60 виборчих округів. Термін перебування на посаді депутата складає 4 роки. Депутатом може стати громадянин Чилі, який досяг 21-річного віку, володіє всім спектром прав громадянина, має середню освіту, а також проживав не менше 2 років на території округу, в якому балотується.

Сенат складається з 38 сенаторів, які обираються всенародними прямими виборами на 8 років, з ротацією 1/2 складу сенату кожні 4 роки. Сенатором може стати громадянин Чилі, який досяг 40-річного віку, володіє повним обсягом прав громадянина, має середню освіту, а також проживав на території регіону, в якому він балотується, не менше 3 років. Не може бути сенатором особа, яка займає посаду міністра, судді, члена правління центрального банку, а також якщо вона не подала у відставку за 1 рік до виборів у

сенат. До складу сенату входять також 9 призначених senatorів, які призначаються терміном на 8 років. Із 9 senatorів двох із числа колишніх генеральних контролерів призначає Верховний суд, двох – президент, а чотирьох – із числа колишніх командуючих збройними силами, спеціальний орган – косена.

Усі колишні президенти, які виконували обов'язки мінімум 6 років, автоматично стають довічними сенаторами. У складі палати представників працює 13 постійних комісій, у складі сенату – 5 постійних комісій. Більшість комісій є профільними і відповідають за ті ж галузі, що й окремі міністерства. Крім цього, утворюються змішані комісії, до складу яких входять представники обох палат.

Завданням таких комісій є розв'язання розбіжностей, які виникають між палатами під час прийняття законів.

Основною функцією Конгресу є прийняття законів. Залежно від того, до якої категорії відноситься конкретний закон, встановлюється кількість голосів, які повинні бути подані за його прийняття. Так, звичайні закони приймаються простою більшістю голосів, закони, для яких передбачено прийняття кваліфікованою більшістю голосів, потребують схвалення $2/3$ голосів, органічні закони – $4/7$ голосів, конституційні закони – $3/5$ голосів.

Поправки до конституції можуть ініціюватись президентом, 10 членами палати представників, 5 сенаторами. Для прийняття таких поправок необхідно, щоб за них проголосували $3/5$ членів обох палат, а також підписав президент. У випадку, коли президент відмовиться підписати поправку, яка вносить зміни до конституції, а парламент повторно проголосує за її внесення, питання щодо прийняття поправки може бути винесено президентом на плебісцит.

Конгрес володіє виключним правом ратифікації міжнародних договорів. Парламент також має право затвердження або відхилення стану облоги в країні, який був оголошений президентом.

У випадку дострокового припинення президентом своїх повноважень, коли до закінчення повноважень залишилось менше, ніж 2 роки, Конгрес повинен обрати виконуючого обов'язки президента. У разі, коли цей термін перевищує 2 роки, – Конгрес призначає дострокові вибори.

Палата представників наділена правом ініціювати процедуру імпічменту президента, міністрів, суддів, генералів і адміралів, інтендантів регіонів та губернаторів областей у разі порушення останніми законодавства або зловживання ними владою. У випадку початку процедури імпічменту питання необхідності звільнення посадової особи з посади вирішує сенат більшістю в 2/3 голосів.

До компетенції сенату також належить надання дозволу президенту на залишення території Чилі терміном більше ніж на 30 днів, або на будь-який строк у випадку, коли до закінчення терміну перебування президента на посаді залишилося не більше 90 днів. Крім цього, сенат має право усувати президента з посади в разі психічної та іншої тяжкої хвороби останнього, яка зумовлює неможливість виконання ним обов'язків.

Президенту належать суттєві повноваження щодо законодавчого процесу, які дещо обмежують Конгрес. Такими повноваженнями є виключне право вносити законопроекти у визначених сферах; право скликання екстраординарних сесій, на яких парламент повинен розглядати лише президентські законопроекти; право вимагати розгляд законопроекту протягом конкретного терміну та ін.

Однак Конгрес служить важливою противагою, яка не допускає свавілля з боку виконавчої влади, особливо в сфері прав людини.

Судова влада

Незважаючи на те, що в побудові органів виконавчої влади було використано приклад США, судова система побудована відповідно до континентальної, насамперед французької та іспанської правової системи.

Судова влада в Чилі має репутацію однієї з найефективніших на Південноамериканському континенті.

Судова система складається з Верховного суду, апеляційних судів, головних судів вимог та цілої низки муніципальних судів. До складу системи також належать спеціальні суди – суди для неповнолітніх, суди по трудових справах, військові суди.

Верховний суд є найвищою судовою ланкою. Він складається з 17 суддів, які обирають з-поміж себе президента. Судді та обвинувачі при Верховному суді призначаються президентом довічно. Президент зобов'язаний призначити 2 суддів Верховного суду із числа суддів апеляційних судів, а інших суддів – із числа осіб, які займаються юридичною діяльністю. Для суддів Верховного суду встановлено віковий ценз, який становить 36 років.

Верховний суд виконує свої функції через утворені судові палати, до складу яких входить мінімум 5 суддів. Однією з основних функцій суду є вирішення питання щодо відповідності законів та міжнародних договорів конституції. Важливою є також функція координації діяльності нижчестоящих судів.

У Чилі діє 16 апеляційних судів, кожен з яких має юрисдикцію на території однієї або декількох областей. До складу більшості судів входить 4 члени, хоча деякі мають у своєму складі 13 членів, а апеляційний суд Сантьяго – 25 членів. Судді і обвинувачі при апеляційних судах призначаються президентом довічно. Суддею апеляційного суду може бути призначений громадянин Чилі, який досяг 32 років і має спеціальність юриста. Основною функцією цієї судової ланки є перегляд рішень судів нижчестоящих інстанцій.

Нижчі за рангом суди, як правило, розглядають цивільні та кримінальні справи у першій інстанції.

4. Інші дані

Грошова одиниця: чилійське песо = 100 центаво.

Офіційна мова: іспанська.

Релігія: католики – 70%, протестанти – 17%, інші – 13%.

Господарство: аграрна країна, з розвинутою гірничодобувною галуззю.

ВВП/ос. = 17 068 дол. США.

Галузі народного господарства: сільське господарство – 4%, промисловість – 30%, торгівля, обслуговування, інформаційна сфера – 66%.

Земельні ресурси: рілля – 2,7%, сади і городи – 1,1%, пасовища – 22,6%, ліси – 14,3%, інші – 50,3%.

Найважливіші рослинні культури: пшениця, картопля, цукровий буряк, виноград, кукурудза, овес, кавуни, помідори, рис, бобові, соняшник, льон, жито.

Тваринництво: ВРХ, вівчарство, птахівництво, свинарство, конярство. Розвинуте рибне господарство.

Корисні копалини: мідь, селітра, залізо, сірка, йод, молібден, сода, манган, золото, срібло, нафта, газ, вугілля, ванадій, сіль. За запасами корисних копалин Чилі посідає одне з провідних місць у світі.

Переробна промисловість: виплавка заліза, лиття сталі, виплавка міді, складання транспортних засобів, виробництво залізничних транспортних засобів, виробництво цементу, паперу, електронна, хімічна, деревообробна, текстильна, шкіряна, взуттєва, цукрова, харчова.

Шляхи сполучення

Довжина залізниці: 8185 км.

Довжина шосейних доріг : 85 984 км, із них 21 289 км із твердим покриттям.

Найважливіші порти: Сан Вісенте, Гуаякан, Хуаско, Вальпараїсо, Антофагаста, Пунта Арена, Сан-Антоніо.

Міжнародні аеропорти: Сантьяго, Аріка.

Торгівля

Експорт: мідна руда, мідь, вугілля, інші корисні копалини, деревина.

Імпорт: машини та механізми, транспортні засоби, продовольство, тютюн, товари повсякденного вжитку, текстиль.

Найважливіші партнери: Аргентина, Бразилія, Німеччина, Японія, США, Венесуела, Китай, Великобританія, Італія.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Площа країн Південної Америки (км²)

Бразилія	8 515 770
Аргентина	2 780 400
Перу	1 285 216
Колумбія	1 138 910
Болівія	1 098 581
Венесуела	912 050
Чилі	756 102
Парагвай	406 752
Еквадор	283 561
Гаяна	214 969
Уругвай	176 215
Суринам	163 830
Французька Гвіана	83 534

Додаток 2

**Населення країн Південної Америки
(ос.)**

Бразилія	213 562 666
Колумбія	53 936 226
Аргентина	46 003 734
Перу	34 922 148
Венесуела	28 516 896
Чилі	19 859 921
Еквадор	18 289 896
Болівія	12 581 843
Парагвай	7 013 078
Уругвай	3 384 688
Гаяна	835 986
Суринам	639 850
Французька Гвіана	313 666

**Кількість населення
у найбільших містах Південної Америки
(ос.)**

Назва міста	Держава	Населення з перед- містями (агломерація)	Населення без передмість (місто)
Сан-Паулу	Бразилія	23 170 000	12 005 878
Буенос-Айрес	Аргентина	15 890 600	3 167 079
Ріо-де-Жанейро	Бразилія	14 023 100	6 772 868
Богота	Колумбія	11 922 100	8 181 000
Ліма	Перу	11 670 700	9 885 000
Сантьяго	Чилі	7 050 000	6 254 314
Белу-Орізонті	Бразилія	6 400 000	2 434 975
Бразилія	Бразилія	4 900 000	3 043 900
Порту-Алегрі	Бразилія	4 500 000	1 397 153
Форталеза	Бразилія	4 200 000	2 609 729
Медельїн	Колумбія	4 200 000	2 526 795
Расіфі	Бразилія	4 000 000	1 598 694
Сальвадор	Бразилія	3 900 000	2 593 321
Куритиба	Бразилія	3 800 000	1 852 299
Гуякіль	Еквадор	3 500 000	2 900 375
Каракас	Венесуела	3 300 000	2 223 474
Кампінас	Бразилія	3 200 000	1 187 974

Продовження додатку 3

Калі	Колумбія	3 000 000	2 269 983
Маракайбо	Венесуела	2 900 000	2 637 705
Кіто	Еквадор	2 800 000	1 865 632
Манаус	Бразилія	2 700 000	2 341 723
Гоянія	Бразилія	2 700 000	1 523 855
Белен	Бразилія	2 600 000	1 409 651
Барранкіля	Колумбія	2 500 000	1 301 000
Ла-Пас	Болівія	2 300 000	920 000
Валенсія	Венесуела	2 100 000	1 791 449
Монтевідео	Уругвай	1 950 000	1 269 000
Кордова	Аргентина	1 800 000	1 558 828
Росаріо	Аргентина	1 600 000	1 389 856
Маракай	Венесуела	1 400 000	1 020 000
Гуарульєс	Бразилія		1 368 784
Нова-Ігуасу	Бразилія		824 000

*Нова-Ігуасу та Гуарульєс входять до агломерації Сан-Паулу, тому чисельність населення з передмістями для них збігається з агломерацією Сан-Паулу.

Додаток 4

**Густина населення в країнах Південної Америки
(ос./км²)**

Тринідад і Тобаго	296.8
Еквадор	74.2
Колумбія	48.1
Венесуела	31.2
Перу	27.3
Чилі	26.5
Бразилія	25.6
Уругвай	19.5
Парагвай	17.5
Аргентина	16.5
Болівія	11.8
Гаяна	4.3
Суринам	4.1
Французька Гвіана	3.9

Додаток 5

**Міста, розташовані на висоті понад 2000 м
над рівнем моря
(у метрах)**

Потосі	Болівія	3577
Ла-Пас	Болівія	3976
Куско	Перу	3399
Кіто	Еквадор	2819
Сукре	Болівія	2790
Богота	Колумбія	2644
Кочабамба	Болівія	2558
Арекіпа	Перу	2304
Манісалес	Колумбія	2140

ПІВДЕННА АМЕРИКА. ПОЛІТИЧНА КАРТА

Джерело: <https://commons.wikimedia.org/wiki/User:Cacahuat>

АЛЕН ПАНОВ

Кандидат історичних наук,
доктор філософії, професор,
завідувач кафедри міжнародної
політики УжНУ

З 2011 р. – голова Закарпатського осередку Співки дипломатів України

З 2000 р. – викладач, доцент, професор, завідувач кафедри міжнародної політики Ужгородського національного університету

2006–2010 рр. – Консул, в.о. Генерального консула України в Ніредьгазі (Угорщина)

2002–2006 рр. – заступник міського голови Ужгорода

1999–2000 рр. – представник України в Карпатському євро-регіоні

2000–2002 рр. – вчитель Холмоцької ЗОШ

1999–2000 рр. – керівник секції, юрисконсульт Ужгородського палацу дітей та юнацтва "Падіюн"

Навчальне видання

Ален ПАНОВ

КРАЇНОЗНАВСТВО. ПІВДЕННА АМЕРИКА

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Дизайн обкладинки – О. Кухарська
Комп'ютерна верстка – М. Токар

Підписано до друку 15.08.2026 р.
Формат 64х90/16. Папір офсетний.
Друк цифр. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,5. Тираж 300 прим.
Замов. № 1616.

Віддруковано в ТОВ “Поліграфцентр “Ліра”:
88000, м. Ужгород, вул. Митрака, 25
www.lira-print.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ЗТ № 24 від 7 листопада 2005 року.

Ален Панов

П16 Країнознавство. Південна Америка: Навчальний посібник.
Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2026. 128 с.

ISBN 978-617-596-374-6

Навчальна дисципліна «Країнознавство» займає одне з найважливіших місць серед суспільних дисциплін. Вона дає можливості набуття чи поглиблювати знання з основ державного ладу, політичної та економічної географії, історії окремих країн, що, зі свого боку, значно розширює світогляд студентів, учнів та інших набувачів інформації.

У запропонованому посібнику автор розкриває основні параметри країн Південної Америки – регіону, який сьогодні знаходиться на стадії динамічного розвитку у багатьох сферах суспільного життя.

УДК 913(8)(075.8)